ԱՊՕՆԷ ՖԻՅԱԹԼԱՐԸ

Մէճմուէսի 20 ղուրուշտան

ՍԹԱՄՊՕԼ ԻՉԻՒՆ

Պիր սէնէլիք . . . . 180 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . 90 »
Իւչ այլըգ . . . . 50 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՒՆ

Բօսթա իլէ իրսալ օլունաճագլար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . . 220 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . 110 »

30 Բարա

ԹԷՐՃԷՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄԷՃՄՈՒԱՅԸ ՓՕԼԻԹԻՔԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԽԷՎԱՄԻ ՂԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՖԻՅԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթըրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3իւնճիւ սահիֆէյէ 5 ղրշ.
4իւնճիւ սահիֆէյէ . . . 2 »
ԻԽԹԱՐ. Պունտա, Շիրքէթ վէ ուսուլու սարրաֆիյէյէ այիտ.
2 վէ 3իւնճիւ սահիֆէլէրէ . 6 ղրշ.
4իւնճիւ սահիֆէյէ . . . 4 »
Զիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր.
Մէվատտը նաֆիայա տայիր պէնտլէր մէճճանէն գապուլ օլունաճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայաճագ.

30 Բարա

Իտարէխանէսի վէ մաթպաասը, Սթամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինտէ նումէրօ 8 տէ տիր: —Ղազէթանըն ումուրու իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քեաֆֆէյի մէքատիպ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունմասը կէրէք; քեաֆֆէյի մէքթուպլարըն տախի աճրը նամըլա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր:

ԱՍԻԹԱՆԷ 12 ՅՈՒՆՎԱՐ

ԿԻՒՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Ակշամ վէքիլ բաշը հազրէթլէրի՝ Անատոլու բոլահաթընըն թարզ վէ սուրէթը իճրասը հագգընտա զաթը հազրէթը Շէհրիեարի թարաֆընտան թէրթիպ ու թանզիմինէ մէմուր օլտուղու բարօրթօյը էքմալ իթմիշ տիր։ Պու անտօն իքի կիւնտէ Մապէյնտէ էվրագը մէզքիւրէ իլէ պունա տաիր պազը էվրագը սաիրէ թէտգիգ օլունուպ, դաշ վէքիլ բաշը հազրէթլէրի՝ հէման պիլա ֆասըլա թէտգիգաթը մէզքիւրէ իլէ իշթիղալ էյլէմիշ տիր։

—

Տիւնքի Սթանտարտա պէր վէճհը ատի օգունմուշ տըր.

«Լորտ կրանվիլ՝ Լօնտրայա կէլտիկինտէ Ինկիլթէրրանըն Տէրսաատէթ սէֆիրի լորտ Տըֆըրինտէն պիր թէլէկրաֆ ալըզ իթմիշ օլուպ, պունտա սէֆիրի միւշարիլէյհին՝ զաթը հազրէթը Շէհրիեարի իլէ վաղը օլան միւլագաթընըն սուրէթը մահրումանէ օլտուղու պէյան իտիլմիշ տիր։ Միւլագաթը մէզքիւրէ՝ պաշլըճա Եըլտըզ սըմտանտա իճրա օլունաճագ բոլահաթ հագգընտա ճէրէյան իթմիշ տիր։ Ջաթը հազրէթը Բատիշահի՝ պու պապտա գաթի վաղիյեթտէ պուլունմուշ իմիշ։ Միւլագաթը մէզքիւրէ էսնասընտա Մըսըր մէսէլէսինտէն տէ պահս սէպգաթ իտիւպ իթմէտիկի մէճհուլ տըր։»

—

Էվվէլքի կիւն էօյլէնտէն սօնրա մէճլիսը վիւքէլա՝ Պաշ վէքիլ Սաիտ բաշա հազրէթլէրինին թահթը րիյասէթինտէ պիր միւտտէթ աքտը իճթիմա իթմիշ, վէ պաատէհու պաշը միւշարիլէյհ հազրէթլէրի Մապէյնը հիւմայունա ազիմէթ էյլէմիշ տիր։

—

Պապը Ալինին ալաֆրանկա յունվարը 13 թարիխլի Մըսըր հագգընտա ալէլը էճնէպիյէ նէզտինտէ մուգիմ սուֆէրայա կէօնտէրտիկի թահրիրաթը ումումիյէ պու աէֆա էվրօբա կազէթալարընտա կէօրիւլմիւշ օլմագլա, թահրիրաթը մէզքիւրէնին պազը մունտէրիճաթը պէրվէճհը ատի տէրճ օլունուր։

Պապը Ալի՝ Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրանըն Խըտիվի Մըսըրա կէօնտէրտիքլէրի միւշթէրէք նօթայը խիւքիւմսիզ իթթիխազ սօնրա չէօյլէ տէնէօր.

«Պէօյլէ պիր մուամէլէնին իթթիխազը միւնասիպ կէօրիւլմէտէյիտի, պու պապտա էվվէլ էմրտէ մէթպու'ու պուլունան տէվլէթի միւշարիլէյհանըն րէյինի իսթիֆսար, վէ տէվլէթի միւշարիլէյհանըն թասմիմաթը պէլլի օլտուգտան սօնրա Խըտիվին պու պապտա իճրա օլունաճագ միւտախէլէյի ... Պապը Ալի Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրանըն տէվլէթէյնին թասմիմինի իթմէք լազըմ կէլիր իտի։ Ջեաթը հազրէթը Բատիշահի՝ Խըտիվ թարաֆընտան Ուզուն ամանըն պիր ... նէտի իբտիտա իլէ Ալէնին ... փուլունտուղունը Պապը Ալի թասմիմինտէ օլմագ իսթէր քի, Մըսըր հազըր պուլունան միւշքիլաթըն սալթանաթը ... Մըսըր էհալիսինին ... օլմասը ...»

Ալժէզային՝ Թաճրիրաթը մէզքիւրէտէ մէզգիւր օլան պու պապտաքի ... ամէլ օլունտուղու պէյան օլունան պուհրանըն Թաճրիրին իթմէսի ... Պապը Ալի իչիւն էսէտտը ինճիյաճտէն օլտուղունու, նէզտինտէ պուլունտուղու մէվգիինտէ թէքրար թէֆհիմ ու թաաքիպ իտէճէքտիր։

Ալժան հալը մէզքիւր թահրիրա-թը ումումիյէ հագգընտա չէօյլէ տէյօր.

«Սալթանաթը Սէնիյէնին Լօնտրա սէֆիրի Միւզիւրիւս բաշա թարաֆընտան պէյան պիր նօթանըն Լորտ կրանվիլէ թէպլիղ օլունուպ օլունմատըղընը պիլմէզ իսէք տէ, զաննըմըզա կէօրէ, Բարիզ Օսմանլը սէֆիրի էսատ պէյ՝ Ֆրանսա մէճլիսի վիւքէլա րէիսի Մ. կամպէթթա իլէ վագը օլան պիր միւլագաթընտա, բէհսի միւշարիլէյհ Պապը Ալինին պիր թէլէկրաֆընը գըրաաթ իթմէքլէ իքթիֆա իտիւպ, սուրէթինի վէրմէմիշ տիր։ Պու թէպլիղաթըն իւզէրինէ Ինկիլթէրրա իլէ Ֆրանսա պէյնինտէ թաաթի էֆքեար օլունուպ, պու իքի տէվլէթլէրին խուսուսը Մըսըրա խիթապ օլան նօթայը պէր վէճհը աթի թասարրուֆ օլունմուշ տըր։ Շէօյլէ քի, զաթը հազրէթը Շէհրիյարինին Մըսըր հագգընտաքի ֆէրմանլարընըն միւնդէրիճաթը իլէ, տէվլէթէյնի միւշարիլէյհիմանըն Մըսըրտա մէնաֆիլէրի օլմագտան էվվէլ ագտ օլունան մուգավէլէլէրտէքի թէէմինաթ իպգա օլունմուշ տըր։»

—

Վաքթըն մալումաթընա կէօրէ, Էվրօբա տէվլէթլէրի Մըսըրտա սալթանաթը Սէնիյէնին հուգուգունա ջէրրէ գատար խալէլ կէլմէսինէ բագը օլմամաճագլարընը, վէ հէչ պիր տէվլէթ թարաֆընտան Էվրօբա տուէլը մուազզամասընըն մուվաֆագաթը օլմագսըզըն Մըսըրա միւտախէլէ օլունմայաճագընը Պապը Ալիյէ թէէմին իթմէքտէ իտիլէր իմիշ։

Կազէթէի մէզքիւրէյէ պէյանընա նազարան, Մըսըրտա էճնէպիլէրին գըրգըլըճ պազը գըյամ ու հարէքեաթը վէ հալէն ... էճնէպիլէրտէն նէֆրէթ, Մըսըրա Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրանըն միւտախէլէսինէ սէպէպ իտիւպ, Մըսըր միւլքիւյէթի ... Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրա, Մըսըրտա միւսլիւմանլարըն ... գըյամ իտէճէքլէրի մէզքիւրտիր։

Կազէթէի մէզքիւրէ՝ Մըսըրըն հալը հագգընտա պէյանաթ իտէրէք, Մըսըրլըլարըն հարպիյէ իլէ ուղրաշմագ իսթէտիքլէրինի ... Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրանըն Մըսըրտա մէնաֆիլէրինի ... պիր նիւմունէ իճրա իտէճէքլէրի ...

Պու կիւնքի Թէրճէմանը Հաքիքաթ Մըսըր հագգընտա նէշր իթտիկի պիր պէնտտէ Մըսըրըն թարիխի քիպար իւզէրինէ պէյան իտիւպ ...

«Էճէպինը միւլահազա օլունաճագ օլուրսա, Մըսըր իչիւն թէքրար Թիւրքիյէ իլէ թէքրար միւճատէլէ ... Մըսըր էսքի սըրրը ... տիր։ Մըսըրըն ... 70000 ասքէր իլէ (խարիճտէ 20000 Մըսըր օրտուսու վէ 50000 տէ մուհաֆազա ասքէրի) Մըսըրտա ... Հիճազ վէ Եէմէն օրտուլարը) կէօնտէրիլմէսի լազըմ կէլիր. 100000 գատար էէլի մուսաֆիր վէ 100000 գատար տա աշայիր միւֆրէզէսինէ (ասքէրի թաբուրլարը, Թունուս վէ Ճէզայիրտէ Ֆրանսըզլարտան բէհ...) Ֆրանսըզլարըն Թունուստա ... Հիճազ վէ Իրագ թարաֆլարընտա ... ասքէրի ... պէյլէ ... Հէմ տէ պէրէքէթը Մըսըրըն պու ասքէրի ... խալիֆէյի սալթանաթ քեաֆի տիր։

«Էյլէ Մըսըրը իշղալ իտէճէք օլուրսա, Սալթանաթը Սէնիյէ ... լազըմ կէլիր իսէ, էօյլէ խասըլաթտան ... տախի Թիւրքիյէ ... լազըմ կէլիր։»

Կազէթէի մէզքիւրէ՝ Մըսըրըն Պրիւնէի Նափօլէօն Պօնաբարթ թարաֆընտան իշղալընտան տախի պահս իտիւպ, էօյլէ պիր զամանտա Ֆրանսըզ ասքէրի կիպի պիր ասքէրտէն 40000 քիշիլիք պիր օրտու իլէ անճագ Մըսըրըն իշղալ օլունապիլտիկինի, վէ օ զէման տէվլէթը Օսմանիյէ չիմտիքի կիպի ճանը օլմայըպ Բարաշամա ...

գաշ Թապուրճուգ աղալը իլէ պիր Զէգարը (Մուսթաֆա բաշա) կէօնտէրէպիլմիշլէր, վէ պու աէֆա իսէ Ղազի Օսմանլար վէ Ղազի Մուխթար բաշալարա պէնզէյէճէքլէրի կիպի, Ղազի Սուլթան Սապրիլ Համիտ խանըն Բէյաւուստա, Եէնիշէհիրտէ նիւմունէի հարէքեաթը կէօրիւլէն աղալը տախի Սուլթան Սէլիմին հէնուզ բայթիւրտ ինթիգամընտա պուլունան ասքէրինէ հիչ պէնզէմէտիկլէրի պէյան իտիլիյօր։

Մէզքիւր կազէթա՝ պունլարը խաղմագտան մագսատը, Ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ միւլէթլէրի կիպի Օսմանլըլարըն տախի սահիհ օլան միւլէթլէրի թէհտիտ իչիւն օլմատըղընը իլավէ իտիյօր։

—

Լօնտրատաքի Նիւզ կազէթասընըն 16 յունվար թարիխլի նիւսխասընտա օգունտուղունա կէօրէ, Սալթանաթը Սէնիյէնին Լօնտրա սէֆիրի Միւզիւրիւս բաշա հազրէթլէրի Ինկիլթէրրա խարիճիէ նազըրը լորտ կրանվիլէ պիր նօթա թագտիմ իտէրէք, իշպու նօթա մալումու մէալինէ Մըսըրի Ինկիլթէրրա իլէ Ֆրանսանըն հագգը Պապը Ալի ըէմա իթմէքտէ օլուպ, պու հագգըն անճագ քէնտուսինէ միւնհասըր պուլունտուղունը պէյան իթմիշ տիր։ Նիւզ կազէթասընըն պէյանընա կէօրէ, Լորտ կրանվիլ Պապը Ալիյէ վէրիլէճէք օլան ճէվապը ... պաշլըմագ իթմէքտէ օլուպ, տէվլէթէյնի մէշթիլէի ... իթթիֆագ իթմէմիշ տիր։

—

Մ. Պուրգ՝ Սէրվէր բաշա հազրէթլէրինէ պիր թէլէկրաֆ կէչիտէրէք, կէչէն ճումա կիւնիւ աղնացը թահվիլաթըն նէ սուրէթլէ ալըմ իթմէքլէրինի, վէ Մ. Պուրգա թէշէքքիւր օլունտուղունու պիլտիրմէքտէ իմիշ ... Մ. Վալֆրէյ վէ սաիր էճնէպի տարինլէր վէքիլլէրինին մուավէնէթը ... թէֆթիշ օլունմագ ... սայէի Բասիրյանհիւմ Նուֆուզու ... Շահանէ հէյէթէ մէնէֆէ ... թէֆթիշ օլունաճագ իւմիտ իլէ կէօրիւլմիւշ տիր։

—

Սօն բօսթա իլէ կէլէն Էվրօբա կազէթալարընտա օգունտուղունա կէօրէ, կէչէն բազար կիւնիւ Ֆրանսըզ ահալիսի թահվիլաթը Օսմանիյէ գօմիթէսի Բարիզտէ իճթիմա իթմէքլէ, թարաֆը Մ. Վալֆրէյ՝ Սթամպօլտա վուգու պուլան մէմուրիյէթը մախսուսասը վէ հէյէթը իտարէ միւզաքէրաթը հագգընտա իճթիմայի մէզքիւրի թաքրիր իթմիշ օլմագլա, մէզքիւր գօմիթէ՝ վէքիլի մէմուրիյէթինին պիլա թէքրար ուհտէսինէ տէվամ իտէճէքլէրինի՝ միւզաքէրաթ իթմէքլէ մուվաֆագ իթմիշ տիր։

Զանն օլունտուղունա կէօրէ, Տէրսաատէթ թէֆթիշի թահվիլաթը մէմուրիյէթի Ֆրանսըզ ալըգատար Մ. Վալֆրէյէ թէֆթիշ օլունմագ իսէ տէ, ... ֆավգը մէմուրիյէթ ֆամիլեաճա վէ գայիր պաշը ումուր ու մէսալիհինտէն նաշի Թէքլիֆը մէզքիւրը գապուլ իթմէմիշ տիր։

Թէէմինէն պէյան օլունտուղունա կէօրէ, Ֆրանսա իլէ Ինկիլթէրրա գօմիթէլէրի պէյնինտէ թէֆթիշ մէվգիինտէ տուրմագ, վէ Մ. Վալֆրէյ թէսմիյէ օլունան գարարնամէնին իճրայի անճագ սըրրը վէ մէճլիսը իտարէնին մէմուրիյէթինի Ինկիլիզ գօմիթէսինին պէրապէր թէքլիֆ իտէճէքլէրի ... հէյէթի ... Լօնտրայա կէօնտէրէճէք տիր։

Ալէնան մալումաթա կէօրէ, գաւարնամէի Հիւմայունա էսասէն

պիրազիմէ խարիճիյէ նազըրը Ա. սըմ բաշա հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ իթմիշլէր տիր։

—Հավալարըն մուխալէֆէթինտէն նաշի, կէրէք Ագտէնիզ վէ կէրէք Գարատէնիզտէն չու պիր հաֆթա զարֆընտա Տէրսաատէթէ իրմանընա անճագ 20 գատար կէմի վիւրուտ իտէպիլմիշ տիր։

—Պօսնա հուտուտունտա Օսմանլը վէ Աւուսթրիա մէմուրլարը արասընտա բուլմա չանթալարը ալըպ վէրմէք իւզրէ գարիպէն պիր մասգալէ ագտ օլունաճագ իմիշ։

—Պէյօղլունտա Ալթընէր աաիրէ գուրպինտէն Ֆէրիքէօյինէ գատար ինշա օլունաճագ օլան Թրամվայ խաթթընըն տէմիր չուպուգլարը Ագտէմիսի ճիվարընտա վազ օլունմայա պաշլանմըշ տըր։

—Ինկիլթէրրա սէֆարէթինին Գօնտօս նամ մայէթ վաբօրու տիւն սապահ Մալթայա միւթէվէճճիհէն Տէրսաատէթտէն հարէքէթ իթմիշ տիր։

—Էվվէլքի աղշամքի Մագրիքէօյ խանկընը պիր պազգալ տիւքքեանընտան ղուհուր իտիւպ, մէզքիւր տիւքքեանտա գըրգ սանտըգ գատար կազ պուլունտուղունտան, խանկըն պու սէպէպլէ քէսպը շէտտէթ իթմիշ, վէ էթրաֆտաքի ֆուգարայա մուճիպը խասարը քիւլլի օլմուշ տըր։

Պու պապտա մէզքիւրինին նազարը տիգգաթընը ճէլպ իլէ, չուն գազ թէնքէլէրինին նէօպէ ... մաղազա իչինտէ Պէթրօսլիգի իմթիհան իթմէթկսիւզ օլունուր։

—Իսթիթարիմիզտէ կէօրէ, Նէյլէն վաբուրու իսմինի Հագգըն բաշա հազրէթլէրինին սաֆինէի մէխսուսիյէթինտէն ինֆիսալ իթմիշ տիր։

Մօսքով Բօսթ կազէթասընըն Բօտաստաքի մուխպիրի յունվար 16 թարիխլի աժտէքի թէլէկրաֆը քէշիտ իտիյօր.

«Տիւն սապահ զըրալ պէր միւթառ հաֆթալըգ բարօրթօլարընը իւռիւմ իթմէք ուզրէ հէյէթը միւքէլլիֆ գապուլ իթմիշ տիր։ Խօրիէնթէ նազըրը Մ. Մանչինի զըրալ հազրէթլէրի իլէ ուզուն պիր միւլագաթտա պուլունուպ, պունտա Տէրսաատէթտէն վիւրուտ իտէն պիր չօգ միւհիմ թէլէկրաֆլար հագգընտա միւզաքէրաթ իթմիշ տիր։ Պիր աղ միւտտէթ մէզունիյէթլէ Բօմայա կիտէճէք օլան գօնթ Գօրթի՝ մազուլիյէթտան սովուգ իզրէ էմ ալմըշ իթմիշ տիր։»

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Բիվայէթէ կէօրէ, մէզգիւրը Պուլկար գօմիթէսինին Տէրսաատէթտէ մէվճուտ օլտուղունա տաիր պագը էվրագ քէշֆ օլունմուշ տըր, էվրագը մէզգիւրէ մէրգէզը Հիւքիւմէթէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

—Իթալիա գրալը Ումպէրթօ հազրէթլէրի՝ Բօմատա պուլունան Սալթանաթը Սէնիյէ սէֆիրի Միւզիւրիւս պէյ Պօրօն Պիրտա ... հաշնըլըն կրան գրուա րիւթպէսինի իհսան իթմիշ տիր։

—Աւուսթրիա սէֆիրի Պարօն Գալիս կէչէն կիւն թէլէկրաֆ վէ բօսթա նէզարէթինէ կիտէրէք Պօսնա թարիգի իլէ Տէրսաատէթ վէ Վիէննա արասընտա օլուպ մունհարէֆ պէյի տարիխտէն պէրու մուաթթալ գալմըշ օլան թէլէկրաֆ խաթթլարընըն թէքրար թէէսիսի հագգընտա պիր մուգավէլէ ագտ իթմէք իւզրէ միւզաքէրաթա պուլունմուշ տըր։

Մուգավէլէի մէզգիւրէնին ագտ ու թանզիմ խուսուսընտա Լօնտրա թէլէկրաֆ գօնֆէրանսը մուգարրէրաթը էսաս իթթիխազ իտիլմիշ օլուպ, Բօսնա նահիյէթէ հէր իքի տէվլէթին պուլունտուղու մէվգի մախսուս տայիր տէրինէ մուգավէլէ հիչ պիր միւլահազա տէրճ օլունմամըշ տըր։

Մուգավէլէնին պու սուրէթլէ թանզիմ ու ագտը խուսուսու էվվէլ էմրտէ Պապը Ալինին պազը կէօնտէրիլէճէք պիր իթիրազնամէյէ մունհասըր օլտուղունտան, ճէվապըն Վիէննա գապինէ թէսլիմ օլտուղու Թարաֆընտան վէրիլէն թէէմինաթ վէ իղզահաթ իւզէրինէ մուգավէլէնին մէզգիւրէ հէյէթը աալիյէի գապուլ օլունմուշ տըր։

—Տիւն Բուսիա վէ Սպանիա վէ Ամէրիգա սէֆիրլէրի Պապը Ալիյէ կիտէրէք խարիճիյէ նազըրը Ա. սըմ բաշա հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ իթմիշլէր տիր։

ԳԱՄՈՒՍԸ ՖՐԱՆՍԷՎԻ

ՖՐԱՆՍԸԶՃԱՏԱՆ ԹԻՒՐՔՃԷՅԷ

ԼՈՒՂԱԹ

Օսմանլը մաթպաասըյը Միհրան Նշանեան էֆէնտինին նէշր իթտիկի լուղաթը պունտան աղտէմ խադրը մէզքիւր լուղաթ քիթապընըն 9ընճը ֆորմասը պու տէֆա նէշր օլունարագ, պէհէր ֆորմասը 16 սահիֆէյի հավի օլտուղու հալտէ 40 բարա ֆիաթլա հէր Օսմանլը քիթապճըլարընտա սաթըլմագտա տըր։

Սթամպօլ իչիւն 25ինճի ֆորմասը չըգընճայա գատար վէ թաշրա իչիւն նիհայէթինէ գատար ապօնէ գապուլ օլունուպ, ապօնէ պէտէլի Սթամպօլ իչիւն 3, վէ թաշրա իչիւն մա բօսթա 4 պէյազ մէճիտիյէ տիր։

Մէզքիւր լուղաթ քիթապընա ապօնէ խազըրլամագ իչիւն Սթամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսինտէ 7 նումէրօլու Միհրան մաթպաասընա միւրաճաաթ օլունմալը տըր։ 2—1

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիւնքի նիւսխէմիզտէ իլան իթտիկիմիզ վէճհլէ, Աթէնապէտաց տիւան՝ Բաթրիգ վէքիլի Գէր. Բուսճուգեան Հայրըն թահթը րիյասէթինտէ տիւնքի կիւն Գալաթա խորհրդարանընտա աքտը իճթիմա իտէրէք, սաաթ 7է գատար իճրայի միւզաքէրէ իթմիշ տիր։

Ինթիխապը մէզքիւրտէ վարչական խորհուրդ նամընա Բուսուֆեան էֆէնտի՝ մէսայիհի միլլիյէնին ասլա սէքթէտար օլմատըղընը թէհէմմիյէթ իթմիշ, վէ բաթրիգ մէվգիէսինին թէսվիյէսինէ տաիր օլան միւզաքէրաթըն հէնուզ պիր գարարը գաթիյէ իթթէխաղ իթմէտիկինի պէյան իլէ մէզգիւր օլմագլա, պունուն իզալէսինին միւլէթ մէճլիսի ումումիյէսինին աստը չիմտիլիք թէէխիր օլունմասընը իթթիֆագ օլունարագ իլէ գարար վէրիլմիշ տիր։

Մէզունիյէթ էթմէքլէ կէօրէ, Միգրոպեան վէ Թօրոսեան Թաֆճանեան էֆէնտիլէր մէզգիւր ընկերութիւնըն ցօրէն մաղով ազալարընտան Գաբամաճեան Լեւոն պէյ վէ Թորոսեան Թաֆճանեան էֆէնտի՝ մէզգիւր ընկերութիւնա իանէթէն վէրիլէճէք պալօնըն թէտարիքեաթը իսթիհսալինէ պու գապիլ կէօրիւլմէզ կիւնլէրտէ Պէյօղլունտա տէվէրէ չըգմըշլար տըր։

—

Բուսճուգեան մաթպաամըզա խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, Ս. Էջմիածին կաթողիկոսը վեհ. Տ. Գէորգ Դ. Սրբազան հազրէթլէրի Բուսճուգ բաթրիգլարընտան Արք. Տ. Կարապետ Հայրը կաղանդ կիւնիւ պիր էմրնամէ իրսալ իտէրէք, կէօյիւնտէ խաչ ասմագ իչիւն մաամալէյհ րուհանիյէ բախշիշ իթմիշ տիր։

—

Գահճէճեան մէրհումլա իանէ գօմիսիօնընըն Աթէնագւիրի Շաղեան Պօղոս էֆէնտի պիր վագըթտան պէրու չիրքինչ խասթալըգընա միւպթէլա օլուպ, պու աէֆա խալիքեան քէսպը աֆիյէթ իթտիկի մաալմէմնունիյէ իշիտիլմիշ տիր։

—

Խիզան Ուսումնասիրաց ընկերութիւնա ինանէթէն Օրթագէօյտէքի Բարեսիրաց թէաթրօսունտա յունվարըն 16ընճը էօնիւմիւզտէքի ճումա էրթէսի աղշամը Ալթօն Տիւրքի Աառաքել էֆէնտինին էսէրը միւթէրճիմի օլան Հաւատ, Բօյոն Սէր նամ 6 ֆասըլլը թէաթրօ իլէ Ալթօմբ նամ գօմէտիա օյունլարը իճրա օլունաճագ, վէ ֆասըլլար արասընտա միւքէմմէլ պիր իթալեան մուզիգասը թէրէննիւմ իլէշէճէք տիր։

Թէաթրօնըն պիլէթէսի՝ մէզգիւր ընկերութիւնըն հիւսալընա օլարագ, Օրթագէօյ թէլիգանլըլարը թարաֆընտան իլթիզամ օլունմըշ տըր։

Գավիէն իւմիտ իտէրիզ քի, միւթէպէրէքէ լուպյութը մէզքիւրէտէ հազըր պուլունարագ, մէզգումա միւլէթպէրվէր թէլիգանլըլարը թէշվիգ իտէճէք տիր։

ԽՕՋԱՍՏԱ ՄԻՀՐԱՆ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻՅԷ ԻԽԹԱՐ

Նոյ. 21 թարիխլիլէ տօղրուտան տօղրույա բօսթա իլէ օլմայըպ պիլ վասըթա կէօնտէրտիկինիզ մէքթուպ մաթպաամըզա վիւրուտ իթմէզտէն էվվէլ փուլ կազէթա սընտա միւնտէրիճ կէօրիւլմիւշ օլմագլա մէքթուպը մէզգիւրըն թէքրար կազէթամըզա տէրճինի պիհուտէ ատտ իտէրէք նէշրինտէն սարֆը նազար իթմիշիզ տիր։

ՋԻԹԼԻ ՄԱՏԷՆ ՍՈՒՅՈՒ

Էօթէտէն պէրու ֆայտէ ու հայիյէթի ումումա մալիւմ օլան վէ ֆազաթ արանըլ պուլունման Ջիթլինին չիֆթլը մատէն սույու՝ հէքիմլէր մուայէնէ վէ թաասիր իթմիրիլտիկինտէն սօնրա չիչէլէրէ վազ ու թէմհիր օլունարագ վէ Պրուսա խասթախանէսի մէնֆաաթընա օլարագ էհալինին ֆիւրուխթ օլունմագտա պաշլանմըշ տըր։

Տէբօզիթօսը՝ Գալաթատա Մէհմէտ Ալի բաշա խանընտա ալթ գաթտա Մ. Ֆէրմանեան էֆէնտի 1 նումէրօլու մաղազասընտա պուլունմագլա միւրաճաաթ իտէճէք մէզգիւր ալըճըլարը մէզգիւր էֆէնտիյէ միւրաճաաթ օլունուր։ 10—7

ԱՀՎԱԼԸ ՊՕԼԻԹԻՔԻՅԷ

ԻՆԿԻԼԹԷՐՐԱ ՎԷ ԱՄԷՐԻՔԱ

Բ

Բանամա գարա—պօղազընըն աչըլըշ պիր տէնիզ պօղազընա ճանվիլ օլմասը իլէ, ինկիլթէրրա վէ Միւճթէմիայի Ամէրիգա տէվլէթլէրի պէյնինտէ միւհիմ պիր մէսէլէ զուհուրա կէլմիշ օլտուղունու, տիւնքի պէնտիմիզտէ պէեան իյլէտիք։

Պու մէսէլէ, Թա 1830 սէնէսինտէ, պիր կիւն Բանամա պօղազընըն տէնիզէ ճանվիլ օլմասը ինճիմալինէ գարշը, ինկիլթէրրա վէ Միւճթէմիայի Ամէրիգա տէվլէթլէրի պէյնինտէ աքտ օլունմուշ օլան աճտնամէնին եալընըզ ինկիլթէրրայա մէնֆաաթլը սուրէթտէ գալէմէ ալընմըշ օլմասընտան նէշէթ իյլէտիյինի տէ իյմալ իյլէմիշ իտիք։

Միւճթէմէայի Ամէրիգա հիւքիւմէթի, չիմտի մէզքիւր աճտնամէնին թէպտիլինի թալէպ իյլէմէքտէ, վէ ինկիլթէրրա տէվլէթի տախի մէզքիւր թէքլիֆի րէտտ իթմէքտէ տիր։

Էկէր Միւճթէմէայի Ամէրիգա հիւքիւմէթինին պու թէքլիֆի պիրդ պիր պօշպօղազլըգ տէյու իսէ, Թապիաթը իլէ իչինտէ սուրէթի տօսթանէտէ թէսվիյէսի, եա իւէրուսի իչիւն մուխաթարատան խալի օլմաեան սիւքիւթ մէզարընտա կէօմիւլմէսի, վէ եախօտ սիլահ մահքէմէսինին հիւքմիւնէ հէվալէ իտիլմէսի լազըմ կէլէճէք տիր։

Պունլարըն հանկըսը զիեատէ իհթիմալտէն կէօրիւնմէքտէ տիր։

Մագսէտիմիզ պունու թէֆհիմ իթմէքտէն իպարէթ տիր։

Իչին եա սուրէթի տօսթանէտէ թէսվիյէսի, եախօտ սիւքիւթ մէզարընա կէօմիւլմէսի, պիր սուրէթլէ մուհարէպէ վուգուունին իհթիմալտէն պուլունմամասընտա թաալի օլտուղունտան, էվվէլքի նէթիճէլէրէ գարար վէրիլմէք իչիւն, էվվէլճէհէր հալտէ պիր մուհարէպէնին իհթիմալտէն պուլունուպ պուլունմամասընա պիր գարար վէրիլմէքլիյէ իհթիեաճ հասըլ օլուր։

Իմտի էվվէլ պէ էվվէլ, ինկիլթէրրա իլէ Միւճթէմէայի Ամէրիգա տէվլէթլէրինին, պիրիպիրլէրի իլէ պիր մուհարէպէյէ թութուշմալարը նէ տէրէճէյէտէք իհթիմալտէն օլապիլիյի իւզէրինէ պահս իտէլիմ։

Ինկիլթէրրա տէվլէթինին, Ավրօպանըն խարիճինտէ բէք պէօյիւք պիր մուհարէպէյէ կիրիշմէսինէ բէք զիեատէ արզու կէօրմէքտէ օլանլար վար տըր։

Բէզպայիք էօյլէ պիր տէհշէթլի հալտէն խէվֆ ու էնտիշէ իտէնլէրին մըքտարը տախի անլըրտէն աղ տէյիլ տիր։

Շէօյլէ քի, պիր արա պիւթիւն տիւնեայը իքի գըսմա թագսիմ իտէրէք, պիր գըսմըն էօյլէ պիր ազիմ մուհարէպէ վուգուի արզուսունտա վէ տիկէր գըսմըն տախի օնա գարշը պուլունտուղլարընը պէեան իյլէմէլիյիզ, միւպալաղա ալվիեամը թահթընտա կիրէմէյէն սահիհլիքլէրտէն պիրիսինի սէօյլէմիշ օլուրուզ տէյի իթիմատ իտէրիզ։

Իմտի, պիւթիւն ահվալը բօլիթիգիէյէ պու տէրէճէտէ պէօյիւք էհէմմիէթի օլան պէօյլէ պիր մատտէ իւզէրինէ, քի մէսէլէնըզ Բանամա գանալընա մախսուս տէյիլ տիր, նէ գատար մէրագ վէ միւթալէա օլունսա չօգ օլամազ։

Պիզ պունտան մուգատտէմ պիր իքի միւնասէպէթլա, ինկիլթէրրա տէվլէթի, հայիզ պուլունտուղը մէվգըի հազըրէսի իլէ, Էվրօպանըն զամինլըգը հալինտէ պուլունմագտա տըր տէտիք, վէ պու սէօզիւմիւզի կէրի ալմաեա հիչ պիր սէպէպ կէօրէմէտիքտէն պաշգա, հաթթա կիւն պէ կիւն տահա զիեատէ մէզքիւր իթիգատըմըզա թագվիյէթ վիրմէք մէճպուրիէթի թահթընտա պուլունուրուզ։

Ինկիլթէրրա տէվլէթի Միւճթէմէայի Ամէրիգա կիպի տուէլը մուազզամատան հիչ պիր րինտէն խէվֆի պուլունմաեան պիր տէվլէթ իլէ պէօյիւք պիր մուհարէպէյէ թութուշմուշ օլսա, Էվրօպանըն զամինլըգըն նէ գատար չէք—իլէճէք մահէլլ գալմազ։

Վէ օլ վագըթ, պիւթիւն Էվրօպա, Ասիա, վէ Աֆրիգա վէ Ամէրիգա քըթալարընտա նէ հալլէր զուհուրա կէլէճէկինի քէշֆ իթմէք, ինսան գուտրէթինին խարիճինտէ պուլունաճագ տըր։

Խալընըզ պու միւթալէա, ասլէն վէ հալէն պիրիպիրլէրինէ գարընտաշ օլան ինկիլիզ վէ Ամէրիգա միլլէթլէրինին, պիրիպիրլէրինէ տիւշմէնլէրի ինճիմալինին էհէմմիէթինի հիսս իթտիրմէք քաֆի տիր։

Ցինէ իւզէրինտէ մէվճուտ պուլունան քէօֆֆէլի տէվլէթլէր իչինտէ, ինկիլթէրրա վէ Միւճթէմէայի Ամէրիգա կիպի, սուլհ վագթինտէ էն աքին վէ էն զարարսըզ, ֆագատ հարպ վագթինտէ էն տէհշէթլի վէ էն զարարլը պիր տէվլէթ տահա պուլունմազ լըղը օլունամազ։

Չիւնքի հէր տէվլէթին, նիհայէթ պիր իքի սէնէլէ գատար թէսլիմ մէճպուր օլաճագ զախիրէ թարաֆլարը պուլունտուղու հալտէ, ինկիլթէրրա վէ Միւճթէմէայի Ամէրիգա տէվլէթլէրի իսէ, պիր քէրրէ ճիտտի օլարագ պէօյիւք պիր մուհարէպէյէ թութուշտուգլարը հալտէ, պէչ օն սէնէ մուհարէպէյի տէվամ իյլէմէք իչիւն ասքէր, տօնանմա, վէ ագչէ թէտարիք իտէպիլիրլէր, հէմ միլլէթի պաշգա միլլէթէ նիսպէթէն զայիֆ օլունամազ, վէ հէմտէ, մուհարէպէ տէվամ իթտիքչէ, պաշգա տէվլէթլէր իւզէրինտէ կէօրիւլտիւկի կիպի եա ասքէր, եա տօնանմա, վէ եախօտ ագչէ զարուրէթի մէյտանա չըգմայաճագ պաշգա, հաթթա պունլար պիթթէտրիճ տահա զիեատէ գուվվէթ տախի վէրէպիլիրլէր։

Իշթէ ֆարգ պունտա տըր։

Վէ պու սէպէպ իլէ տիր քի, օրտու տէնիլէպիլէճէք անճագ օն պէչ պին ասքէրի պուլունան Միւճթէմէայի Ամէրիգա հիւքիւմէթի, միլիօնլար իլէ ասքէրլէրի պուլունան, Ալէմանիա, Ֆրանսա, Ռուսիա վէ Ավուսթրիա տէվլէթլէրինին հէր պիրիսինտէն զիեատէ գուվվէթլի տիր։

Զիւնքի տիւէլի մուազզամա իչինտէ, ինկիլթէրրատան պաշգա հէր պիր տէվլէթին, պէօյիւք պիր ֆէլաքէթի ասքէրիէտէն սօնրա միլլէթի տիւշմէն թարաֆընտան չըղնանըպ, տահա ասքէրի, տօնանմասը, վէ ագչէսի պուլունտուղու հալտէ տախի սուլհա մէճպուր իտիլմէսի նէ գատար իհթիմալտէն իսէ, ինկիլթէրրա վէ Միւճթէմէայի Ամէրիգանըն էօյլէ պիր զաֆէրթէ կէլմէլէրի տէ օլ գատար իհթիմալտէն ուզագ պուլունմագտա տըր։

Իմտի պիւթիւն տիւնեա իւզէրինտէ պէօյլէ պիր միւսթէսնա հալէ մալիք պուլունան պու իքի պէօյիւք տէվլէթլէր, չարէսիզ պիր սէպէպ օլմատըղճա, նէ՛ հիսապ լա պիրիպիրլէրինէ գարշը սիլահ չէքէճէքլէր տիր։

Իչ տալընըզ իլտնը հարպ իթմէքլէյէ գալըշ, պունտան տա գօլայ պիր չէյ օլամազ, ֆագաթ սօնրատան սո՞ւլհ նասըլ գապիլ օլապիլէճէք տիր։

Ինկիլթէրրա՞ մը Միւճթէմէայի Ամէրիգայը չըղնայաճագ, եօգսա Միւճթէմէայի Ամէրիգա մը ինկիլթէրրայը չըղնայաճագ, պիրիսի տիկէրինի սուլհա մէճպուր իտէճէք տիր։

Վէ պու չէյ գապիլ օլամազըղը հալտէ, պիր տէֆա պաշլանըլան մուհարէպէնին արգասը նէ՞ սուրէթլէ պիթէպիլիր։

Պիր վէ տիկէր թարաֆըն չունտա պունտա ֆէլաքէթլէրէ տիւչար օլաճաղլարը թապիի տիր, ֆագաթ պու ֆէլաքէթլէրտէն գաթի պիր նէթիճէ հուսուլէ կէթիրմէք գապիլ տէյիլ տիր, վէ մուհարէպէյի տէվամ իյլէմէյէ մէյլ պուլունտուղճա, իքի թարաֆըն տախի, մէզքիւր ֆէլաքէթլէրի թամիր իտէրէք, էվվէլքինտէն տահա զիեատէ գուվվէթլի սուրէթտէ հարպը իլէրու կէօթիւրմէյէ պօլ պօլ քեաֆի օլաճագ մէնպաարը պուլունտուղճա, գըլըճլա պաշ օլմաեաճագ չէյի, նիհայէթ իլ էտր թէքրարէն գալէմի պաշ իթմէլէրինէ ինթիեաճ հասըլ օլմա՞զ մը։

Վէ պէօյլէ պիր հալտէ, մուհարէպէ իթմէքլիյին նէ՞ հիւքմիւ օլապիլիր։

Էկէր Միւճթէմէայի Ամէրիգա վէ ինկիլթէրրա տէվլէթլէրի, եալընըզ քէնտիլէրէ մախսուս օլան պէօյլէ պիր միւսթէսնա հալէ մալիք պուլունմուշ օլմասալար իտի, պիրիսինին օն պէչ պինլիք վէ տիկէրինին տախի իքի պինլիք օրտուլարը էրէրինտէ, ազալլը պիրէր միլիօնլուգ օրտուլարը պուլունմասը լազըմ կէլիր իտի. վէ քիւմ տէնէտլիլէր քի, Ռուսիա վէ Ալէմանիա, վէ Ավուսթրիա տէվլէթլէրի, ինկիլթէրրա, Ֆրանսա, վէ Միւճթէմէայի Ամէրիգայա նիսպէթէն ֆազլը հալտէ իքէն պիրէր միլիօն ասքէրլիք օրտուլարա հիւքմ իտէպիլմէքտէ իքէն, ինկիլթէրրա իլէ Միւճթէմէայի Ամէրիգա տէվլէթլէրի իքիշէր միլեօնլուգ պիրէր օրտու թէտարիք իտէմէզլէր տէյի։

Մասամաֆի իլմի բագամ հէնուզ տիւնեա իւզէրինտէն մահվ օլմամըշ տըր, իմտի պէօյլէ պիր սահիհլիք ինքեար իթմէք տախի գապիլ տէյիլ տիր։

Պունունլա պէրապէր, նէ ինկիլթէրրատա, վէ նէ տէ Միւճթէմէայի Ամէրիգատա, զօրօ իլէ ասքէր տէվշիրմէք ուսուլի եօգ տուր։

Վէ պու տախի իքի ճիհէթտէն նէշէթ իտէր։

1° Տիկէր տէվլէթլէր իւզէրինէ հիւճում իթմէք էֆքեարընտա պուլունմամալարընտան։

2° Տիկէր տէվլէթլէրին քէնտի իւզէրլէրինէ հիւճում իթմէլէրինտէն գօրգուլարը պուլունմամալարընտան։

Վէ պու իքի ճիհէթ տախի, չարէսիզ պիր սէպէպ օլմատըղճա ինկիլթէրրա իլէ Միւճթէմէայի Ամէրիգա տէվլէթլէրինին պիրպիրլէրինէ գարշը մուհարէպէ իթմէլէրի իհթիմալինի, միւմքին օլապիլտիյի տէրէճէտէ չիւրիւթմէքէ քեաֆի տիրլէր։

Վէ Բանամա գանալընըն աչըլմասընտան պու իքի տէվլէթլէր պէյնինտէ զուհուրա կէլէն մէսէլէ տախի, չարէսիզ պիր սէպէպ օլմագլըգտան օ գատար ուզագ պուլունմագտա տըր, նէ գատար քի, պիր Զուլու գրալընըն ինկիլթէրրայա րէյիսի վիւքէլա նասըպ օլունմասը։

Ինկիլթէրրա վէ Միւճթէմէայի Ամէրիգա տէվլէթլէրի պու կիւնքի թէհլիքէյի օլունաճագ հալլէրինէ վասըլ օլմուշլար իսէ, քէնտի ճօղրաֆիաճա մէվգըլարը խարտըմը իլէ տէվամ իթմիշ օլտուգլարը սուլհ բօլիթիգասը սայէսինտէ օլմուշլար տըր։ Վէ աչէլ խուսուս պու իքի գարնտաշ միլլէթլէր պէյնինտէ, պու բօլիթիգա աղաճը էօյլէ գավի քէօքլէր սալմըշ տըր քի, էօյլէ ատի մէսէլէլէր բուզկեարլարը իլէ տէվրիլմէսի, ինթիմալլէրին էն սօնրաքիսի տիր։

Ֆագաթ պունունլա պէրապէր, մատամ քի մէյտանտա պիր մէսէլէ վար տըր, վէ պու մէսէլէնին հալլինէ գըլըճըն սէլահիյէթի պուլունմամաղը էֆքեարընտա իսէ, իմտի տիկէր պիր սուրէթլէ հալլ օլունապիլմէսի, եախօտ նասըլ քի տէտիք, մուխաթարատան խալի օլամաեաճագ սիւքիւթ քէրտէսի իլէ իւստիւ էօրթիւլմէսի լազըմ կէլէճէք տիր։

Պագըլարըն արզու իլէմէլէրի թապիի օլան մուհարէպէ ինթիմալի պէրթարաֆ իտիլտիքտէն սօնրա, պագը գալան տիկէր իքի ճիհէթլէրտէն, սուլհէն թէսվիյէ օլունմասը ճիհէթի տահա զիեատէ ինթիմալտէն կէօրիւնիւր. վէ պու թարիք մուհարէպէ թարիքի իլէ պուչագ զօրունա թապի օլմայըպ, հագգ զօրունա թապի պուլունտուղունտան, պու մատտէտէ թարաֆէյնին հագգըլարընը թահթը միւթալէայա ալմագ տախի, պէնտիմիզին իքմալի իչիւն թապիաթը մասլահաթտան տըր։

ՏԱԼՄԱՉԻԱ
ՎԷ
ՀԷՐՍԷՔ ԻԽԹԻԼԱԼԸ

—

Գօլնիշ-Ֆօլքսբլաթ կազէթասը՝ Պօսնա վէ Հէրսէք ահվալի հագգընտա պէր վէճհը աթի մալիւմաթ վիրիյօր։

«Գիւրճի աղա՛լարըն ին՝ տասը թէտարիքինէ տէվամ օլունուեօր։ Իսլամլար մուհաճէրէթէ մէյեալ օլուպ, օրթօտօգս Բուլղար տախի՝ հէման պատիհավա էմլաք ալմագ էֆքեարը իլէ Միւսլիմանլարը հիճրէթէ թէշվիգ իթմէքտէ տիրլէր։ Ֆօչա վէ Սթօլաչ վէ Պիլէք վէ կաչգա վէ Նէվէսին վէ Թրէպինտէ պէօյիւք պիր հէյէճան պուլունուպ, Հէրսէք ահիլէրի Գրիվօչի ահիլէրի իլէ մուխապէրէ իտէրէք ժանտարմա վէ ասքէր մէվգըիլէրինէ հիւճում իթմիշլէր տիր։ Հէրսէք վէ Պօսնատա իխթիլալ պուլունտուղը չայիալարընտա խայլը միւպալաղա վար իսէ տէ, թէտապիրը ինթիզաթիյէնին իթթիխազը մէրթէպէի վիւճուպտէ տիր։»

—

Վիէննա կազէթալարը Հէրսէք իխթիլալընա տաիր չու սօն թաֆսիլաթը նէշր իթմիշլէր տիր։

«Ֆօչա թարաֆընտան պիր ֆըրգա էշգըեանըն թէգարրուպ իթմէսի իւզէրինէ, Ուլուգ Նամ մահալտէ պուլունան ժանտարմա ասքէրի րիւճաթ իթմիշ տիր։

«Ժանտարմա գօլ զապըթանընտան իքի քիշի իլէ տէօրթ նէֆէր ֆիրար իտէրէք էշգըեայա իլթիհագ իթմիշլէր տիր, Պին գատար էշգըեանըն կաչգա վէ Նէվէսին ճիվարլարընտա վագը տաղլարտա թէհաշշուտ իթտիքլէրի մահալլի թիւճճարը թարաֆընտան խապէր վէրիլմիշ տիր։ Էշգըեայի մէրգումէ Նէվէսին ճիվարընտա պիր մէվգըի ասքէրիյէ հիւճում իթմիշլէր տիր։ Ասքէրը մէրգումէ րիֆգաթընտա պուլունան էֆրատի նէֆէրլէր տախի էշգըեա իլէ պիրլէշմիշլէր տիր։ Ավուսթրիալը նէֆէրլէր իսէ Մօսթարա րիւճաթ իթմիշլէր տիր։

«Ալաֆրանկա յունվարըն 9ընտա Գրիվօչի թարաֆընտան կէլէն պիր ֆըրգա էշգըեա՝ Մօրինա ճիվարընտա պիր մէվգըի ասքէրիյէ հիւճում իլէմիշ իսէ տէ, կէրի պիւսքիւրթիւլմիւշ տիր։»

Նէյէ Ֆրայէ Բրէսէ կազէթասը տախի Հէրսէք վէ Գրիվօչիտէ ասիլէր իլէ Ավուսթրիա ասքէրի պէյնինտէ ուֆագ թէֆէք մուհարէպէլէր վուգու պուլմուշ օլտուղունը խաղրըգտան սօնրա, ժէնէրալ Գօվաչէվիչին Գրիվօչիլիլէր իլէ մէճպուրի —— —— լէր եարըշ Հէրսէքէ չէքիլտիյինի խապէր վէրիեօր։

Կազէթէի մէզքիւրէն պէեանընա կէօրէ, ասիլէր միւտաֆաատա ասաքիրը Օսմանիէ խըտմէթինտէ պուլունմուշ զապիթլէր տէ վար իմիշ։

Ավուսթրիա տէվլէթի թարաֆընտան Գրիվօչի էհալիսինտէ էլտի ու սայիրի Թէքլէտն իչիւն Գրիվօչի վէ Գաթթարօ էհալիսինին սիլահլարը թօպլանաճագ, վէ Գըրիվօչի վէ Հէրսէք արասընտա պիր Թօրիգը ասքէրի ինչա իտիլէճէք տիր։

Պօսնատան պաշգա Ավուսթրիա

ԳԱԹԻԼԻՆ ԳԸՁԸ

(1521 Նիւմէրօտան տէվամ)

—Բէք ալա... ճէմինի տէ էյի եարընլար... եանըլչ իթմէմ... բարա այունը օլունճա, հիսսըմ տօղրու օլմալը, պէնիմ տէ մէրագըմ պու տըր, իչ կէօղէյիմ ֆապրիգատա աճըչ խիմ, կիւտէյիմ ալայըմ... օնտան տա բարամը ալըպ կիտէյիմ...

Կօպէր՝ պունու տիյէրէք, քէրէսթէլէրտէն միւթէշէքքիլ քէմէրլէրին ալթընէ տօղրու կիթտի, վէ պօղազընըն տէլիյինի եըրթարճասընա պիր թիւրլի չաղըրարագ կէօղտէն զայիպ օլտու։

Իչճի պաշը՝ նաալէսիտ օլունճայա գատար մէրգումըն արգասընտան պագար վէ պատէհու քէնտի քէնտիյէ չէօյլէ տէտի․

—Եա պէն ինսանը չէհրէսինտէն աթըրգ թանըրմայօրըմ, եա չու ատամ բէք չարգըն տըր վէ չարգընըգտա նամ վէրէճէք տիր... Պէօյլէլէրինի չօգ կէօրտիւմ պէն․ ումմամ քի եանըլըյըմ... Հէլէ քի պէչ տաղիգատան աթըրգ պուրատա պուլունմայաճագ տըր․ ֆապրիգա իչիւն պու խուսուս պիր պախթիյարլըգ տըր... Պունտան պէօյլէ պու կիպիլէրին տըլլալըգ ըլլըյարագ վէ աճ գալըյօրըմ տիյէրէք իչ իւթէտիքլէրինէ ալա գուլագ ասմայաճաղըմ․ պունլար վագըլա էքմէքճի իչիւն բարա պուլմազլար, լաքին մէյխանէճիյէ պուլուրլար․ կիտէյիմ Մ․ Վիլէրէ րէճա իտէյիմ․ չունքու հիսապընը կէօրսիւն...

Իչճի պաշը պունու տէճէրէք ավլուտան կէչիպ ֆապրիգանըն խարէխանէսինէ կիրտի․

Պու սըրատա Կօպէր՝ քէօրէյին իչինէ եագլաչըպ հէր նէ գատար հէնուզ կէօրիւնմէմիշ իտի իսէ տէ, Բլիւթօն չիմտէթլէ հավլամագտա վէ քէնտի իթիկեահընա եագլաչան ատամ իչիւն բէք աղ րիայէթի օլտուղունու բէք կիւզէլ իթմէքտէ իտի։

—Հավլա՛... հավլա՛, տօսթճըղազըմ—մըրըլտանտը մէրգում հայտուտ կիւլէրէք։—Արթըգ սօն տէֆա տիշլէրինի պանա կէօսթէրէճէքսին, վէ վէտալաշմագ իչիւն սանա քիւչիւք պիր հէտիյէ պըրագաճաղըմ...

Նիհայէթ Կօպէր՝ չօմարըն եանընա եանաշընճա, հայվան էօյլէ պիր չիտտէթլէ սէյիրթմիշ քի, էկէր զինճիլինին պիր հալգասը զօրսա իտի, Կօպէրին քէնտի վիւճուտիլէ քէշֆի Մասալէսի հիչ չիւպհէսիզ սօնա էրէճէք իտի...

—Տիշլէրինի քէօրէք հաղիգաթլը տըր, —պու բէք եանըլըշ պիր ճիսմ տըր։—Հաղիգաթ, կէօզլէրին պիւյիւլէյի կէօսթէրիր թէքրար, սանա տէքմէ վէրէճէքիմ։

Կօպէր ճէպինտէն էթ պարչասընը չըգարըպ կէօզէլճէ պագտըգտան սօնրա, արգասընտա գալան զատ իրատէ պուլուպ տա պիր չէյլէր իւզէրինէ տէքմէ։

—Ալ սանա չէքէր, Բլիւթօն... էէ պագալըմ—տէվամ իթմի Կօպէր... սանա տէքմէ գալմալը իտի...

Բէօրէք՝ քէնտիսինէ վէրիլէն էթ պարչասընը գափըպ չիյնէմէքսիզին եըւթմուշ իտի։ Հայվանըն պօղազընա տիյէրէք պատ լաղըմ...

Կօպէր պու մուվաֆֆագըյէթի կէօրիւնճէ սէվինճինտէն էլլէրինի պիր պիրինէ սիւրթիւ վէ էվինէ կիթտի։

—Իչ պունտա տըր։—Հէօճա գալ, միւսիւ Բլիւթօն, պիր տահա էվվէլ բէք կէնճ պիր քէօրէք իտին չիմտի պիրտէ բէք իթթիհար սահիպլըղը։—Ճէնազէն պիւյիւք պիր պուլունաճագ տըր, պիր սաաթ սօնրա եաղմուրա հաճէթ եօգ տուր։ պէնիմ խապէրիմ վար։ պէն կիտիյօրըմ։

Պանէհու մէրգում հայտուտ իչ կէօճէկինի ալըպ կիթտի, սանքի պու սօն-րատան թարաֆընը ալան վէ ամէլէլէրին իթթիֆագը վէթատարլըգընը իթթիֆագը իլէ ճէվապ վէրէճէք ֆապրիգատան ալըպ եըւրիւյիւ վէրտի։

Գ.

ԵԱԶԸԼԸ ՖՕԹՕՂՐԱՖԼԱՐ

Իչճի պաշընըն աղզընտան իսմինի իչիթտիկիմիզ Անտրէ տը Վիլէր՝ Մ. Աչիլ Վէրտիէնին եանընտա սանտըգ քեարլըգլա եազըճըլըգ մէմուրիէթինի իֆա իթմէքտէ իտի։

Կօպէրին ֆապրիգատան չըգտըղը կիւնիւն աղշամը սաաթ օնա տօղրու մէրգում Անտրէ տը Վիլէր՝ եօգլաշըպ Թէմիզէ չէքտիկի տէֆթէրլէրի խարէխանէնին պիր քէօշէսինէ վազ իտիպ, քէօշքիւն գարշըսը տա էյիճէ գարանմըշ վէ տէմիր գարըլըսը անախթարը գայանըն իւզէրինտէ գալմըշ օլտուղունա էմին իլէ հալըլ իթտիքտէն սօնրա, իւզէրինէ էնչիլ քիւրքը կէչիրմիշ լամբասընը ալարագ պիլինճի գաթտաքի օտասընա չըգտը։

Պու օտա բէք սատէ օլարագ տօնատըլմըշ իտի։

Տուվարլարտա պէյազ վէ մավի չուպուգլու պիր քեաղըտ եափըշտըրըլմըշ, տէմիր պիր գարեօլայա քիլէմ բէրտէ չէքիլմիշ, Թախթատան Ֆանալ միյան պիր մասա վէ զէրինէ քիթապլար վէ քեաղըտլար եըղըլմըշ, վէ օտանըն պիր թարաֆընտա տա պէօյիւք պիր տօլապ իլէ իքի սանտալեա գօնուլմուշ իտի։ Էչեա օլարագ պունտան պաշգա պիր չէյ եօգ իտի։

Պիր տէ չըմինէնին իւզէրինտէ աթի պիր չալար սաաթ իլէ եանընտա իւճճուգ պիր ֆիլյաթլա պըրնըշ իքի չամտան պուլունմագտա իտի։

Նիմ աչըգ պիր գափուտան տա պիր ուսս օտասը կէօրիւնիւյօր, պու օտա տախի օ պիրի կիպի բէք սատէ սուրէթտէ տօնատըլմըշ իտի իսէ տէ, գայէթ թէմիզ իտի։

Անտրէ տը Վիլէր՝ եիրմի պէչ եաշլարընտա պէօյիւք վէ էնտամը վէ եաշ ՏԸՂԸԶԸ, վէ սիմաս աչըգ, մավի կէօզլիւ պիր տէլիգանլը իտի։ Թավրըյա հարէքէթի բէք էօլունտա օլուպ, բարլագ չէհրէսինտէ տէ պիր միրայէթ վէ ճէտտիէյէթ էմարէսի կէօրիւնիւյօր իտի, եէք նազարտէ ճալիպը Թէվէճճուհ օլուր իտի։

Բուպալարը բէք օ գատար սիւսլիւ օլմայըպ, սիւսլիւ լաքիթ իտէն տէ քիւչիւք պիր րէտինկօթը վար իտի. լաքին պունունլա պէրապէր էվինէ աաթ պիր մասաչ ալան եաղըճը կիպի կէօրիւնմէյիպ, աչըքթա պիր ասըլզատէլիք հիչ պիր ֆարգը եօգ իտի։

Անտրէ տը Վիլէր՝ լամպայը մասանըն իւզէրինէ գօյտուգ, անըն Թէքթիւտէքի քիթապլարլա քեաղըտլարըն պիր գըսմընը օրատան գալտըրտըգտան սօնրա, օթուրտու․ պէօյիւք պիր մէքթուպ քեաղըտը ալտը վէ եազմաղա պաշլատը։

Օգույանլարըմըզ՝ Աչիլ Վէրտիէնին խանէսի, վէ պու խանէնին խալգը, վէ Անտրէ տը Վիլէրին խանէի մէզքիւրտէ պուլունտուղը մէվգի իւզէրինէ ուզուն ուզատըյէ մալումաթ մուֆասսալէ վէրմէքտէն իսէ, մէրգում տէլիգանլըընըն եազտըղը մէքթուպը պուրայա նագլ իթմէքտէ ալա օլաճաղընտան, պէր վէճհը աթի այնէն տէրճ իտէրիզ․

Բարիզ, 15 սեպտեմբեր 1884,

«Վալիտէի միւհթիզէմ,

«Մէքթուպ եազմամըզըմ իչիւն պէնի Թէքտիր իտիյօրսըն. պէնտէն աղսըրըմ վէ բէք գըսսա վարագպարճէլէր ալըպ իթտիկիմ իչիւն Թէաճճիւպ վէ Թէէսսիւֆ իյլէյօրսըն, վէ չու եէնի իչիմտէ պախթիյար օլուպ օլմատըղըմը մուսիրրանէ սօրույօրսըն.

տէվլէթի՝ էյալէթլէրինտէ Թէէտւպի գըլմընտա հէր պիրի պիր ալայ բիատէ․ պիր Թապուր աթլը վէ պիր պաթարեա տաղ Թօբանտան իպարէթ օլարագ պիր Թագըմ տաղ Ֆըրգալարը Թէչքիլ իտէճէք տիր․

Ամիրալ Էյրան գօմանտասընտա պուլունան տօնանմա տախի Գաթարօ Նէհրի բուչինեսընտա հազըր վէ ամատէ պուլունաճագ տըր․

—

Հէրսէք էյալէթը սէրկէրտէլէրինտէն Բօզու Մազանօվիչ՝ Թրիէսթէտէ ակզ ու կիրիթ օլընուպ, Պօսնա վէ Հէրսէքտէ պիր խայլի ատէմլէրին իտեանա գիմէտխալ օլտուգլարըընը մուսատտագ օլարագ իւզէրինտէն պիր չօք էվրագ տախի պուլունմուշ տըր․

ՄԷՔԹՈՒՊ

ԿՈՎԿԱՍ

Փըթէր մէզքիւր մուխպիրիմիզին եինէ Ախըլցխայտան 12 դեկտ․ Թարիխլը եազըսը սիկէր մէքթուպու տըր՝

Վերջին նամակաւս ծանուցեր էի ձեզ թէ Երուսաղէմայ պարտուց համար այս կողմերն նպաստահաւաքութեան եկող Արժ․ Սահակ վարդապետ Խապայեան, Ախալցխայի մէջ տեղական կառավարութեան կողմանէ արգիլուեր էր նպաստ հաւաքելու, և հրաման ընդուներ էր անմիջապէս սահմանէն դուրս ելնելու․ Այս դէպքին մանրամասնութիւնքն հոս իմանալով, կը փութամ ձեզ հաղորդել․

Սահակ վարդապետ Տփղիսէն ձեռնունայն երբ Ախալցխա հասնելով նպաստահաւաքութեան կ՚ըսկսի, գաւառապետն իմանալով, զՍաքիւեան Առաջնորդ սրբազանն իր կողմն առ ինքն կոչելով կը հարցանէ թէ՝ Բարձրագոյն կառավարութենէն մասնաւոր արտօնութիւն ստացա՞ծ է, ըստ Ռուսական օրինի, նպաստ հաւաքելու․ Առաջնորդն ալ կը պատասխանէ թէ՝ ըստ Պոլոժէնիայի տրամադրութեան, Հայ եկեղեցական մը կարող է վեհ․ կաթողիկոսին հրամանաւ ու կոնդակաւ ի նպաստ Հայ եկեղեցեաց և այլ բարեպաշտական հաստատութեանց, նուէր հաւաքել, առանց հարկ կենալոյ Բարձրագոյն կառավարութենէն մասնաւոր արտօնութիւն առնելու․

Առաջնորդը կը մեկնի, իսկ գաւառապետը հետեւեալ օրը կը պահանջէ որ Նուիրակաւոր վարդապետն իր անցագիրը բերէ ներկայացնէ տեղական կառավարութեան․ Սահակ վարդապետ պատասխան կը ղրկէ թէ՝ անցագիրն ի Տփղիս մնացեր է․ Ասոր վրայ գաւառապետն զՍահակ վարդապետն կը հրաւիրէ անձամբ իւրեն ներկայանալու, և հարցանելով թէ՝ անցագիրն Տփղիս ո՞ւր և որո՞ւ մօտ մնացեր էր, որպէս զի գրելով այն տեղէն բերել տայ․ Սահակ վարդապետ կ՚ստիպուի այնտեղ ճշմարտութիւնը խոստովանելով ճգրիտ եղելութիւնը յայտնել թէ՝ ինքը և Մամբրէ վարդապետ աճապարանօք Երուսաղէմէն ճամբայ ելած ըլլալով, անցագիրներնին Երուսաղէմայ Ռուսական հիւպատոսին ալ ներկայացնելու ժամանակ չեն ունեցեր (թէպէտ ուրիշ աղբիւրներէ իմացած ենք թէ ինչո՞ւ համար յիշեալ երկու վարդապետք, առանց անցագիր իսկ առնելու, աճապարանօք Երուսաղէմէն մեկներ և կ․ Պոլիս հասեր են․) Պոլիս երբ անցագիր կուզեն առնել, կ՚իմանան թէ դեսպանատունը պիտի գրէ Էջմիածին և վեհ․ Հայրապետին կողմանէ հաւանութիւն տրուելէ յետոյ անցագիր պիտի տրուի իրենց, և մտածելով որ այս գործողութիւնը առնուազն 2 ամիս պիտի տեւէ, ուստի պարապ տեղը Պոլիս ժամանակ կորուսած չըլլալու համար, կ՚որոշեն Օսմ․ պարզ անցագրով Տրապիզոն երթալ և անկէ առնուլ անցագրերնին․ Երբ Տրապիզոն հասնելով անցագիր կուզեն առնել, հոն ալ միեւնոյն դժուարութեանը կը հանդիպին, հիւպատոսը պատասխանելով թէ՝ մինչեւ որ վեհ․ կաթողիկոսին կամքը չհարցնէ, չէ կարող Հ․ Ա․ եկեղեցականի անցագիր տալ․ Վարդապետներն հոս ալ ժամանակ չը կորսնցնելու համար, կեղծ անուամբ մէկմէկ աշխարհական մարդու անցագիր հանել կը տան, և այդ անցագրով կը յաջողին Ռուսական սահմանէն ներս մտնելու, և որոց այս հնարամտութիւնը՝ զարմանալի զուգադիպութեամբ մը այս անգամ Ախալցխայի մէջ երեւան կ՚ելնէ․

Սահակ վարդապետի սոյն խոստովանութեանը վրայ, գաւառապետը կը հրամայէ իրեն որ ժողովարարութիւնը դադրեցնելով սպասէ մինչեւ որ գլխաւոր կառավարութենէն այս մասին ստանալիք հրահանգն իրեն հաղորդէ․ Գաւառապետն անմիջապէս եղելութիւնը իմացնելով Տփղիսի Նահանգական կառավարութեան, հրահանգ կ՚ստանայ որ յիշեալ վարդապետին ժողովարարութիւնը դադրեցնելով, մինչեւ 7 օր պայմանաժամ տայ իրեն Ռուսիոյ սահմանէն ալ դուրս ելնելու․

Այս հրամանին վրայ է որ իրողութիւնը ծանուցանելով Սահակ Նուիրակ կողմանէ առ Էջմիածնայ Հոգեւոր կառավարութիւնն, ինքն ալ անմիջապէս թղթակցութեան կը բանայ կառավարութեան հետ, բարձրագոյն հրաման ստանալու յիշեալ վարդապետաց անարգել նպաստահաւաքութեանն համար, հրաման մը՝ որ առնուազն երկու ամսուան ժամանակի կը կարօտի, զի խնդիրն մինչեւ Ռուսիոյ կայսեր պէտք է ելնէ և իրմէն պէտք է ըլլայ հրամանը․ Մինչ այս մինչ այն, Սահակ վարդապետ ալ այժմ Տփղիս վերադառնալով անդ կ՚սպասէ, մինչեւ որ ակնկալեալ բարձրագոյն հրամանը գայ հասնի ձեռքը, մինչ դեռ իւր ընկերն Մամբրէ վարդապետ Պաքուի և Շամախիի կողմերն կ՚իմանամք թէ մեծ յաջողութեամբ իւր պաշտօնը կատարելու վրայ կը գտնուի․

Էջմիածնայ Սինոդի երբեմն քարտուղար Գ․ Յովհաննէս Հովուեանց, որոյ Հռովմ փախչելէն բաւական ժամանակ յետոյ՝ զրոյց մը տարածուեր էր թէ՝ նա Սէլանիկ հաւատափոխութեան մէջ մտեր է, այս անգամ Ասիական Տաճկաստանէն այս կողմերն եկող ուղեւորաց ոմանց տուած արժանահաւատ և վստահելի տեղեկութիւններէն կ՚իմանամք թէ՝ Հովուեանց տակաւին կենդանի լինելով, Անատոլուի Հայաբնակ քաղաքներն իբրեւ Հայազգի դասատու կամ դաստիարակ շրջելով դեգերելու վրայ կը գտնուի եղեր․

Հետաքրքրական և կարեւոր նոր տեղեկութիւն մ՚այ կը փութամ հաղորդել ձեզ․

Ռուսահայք և մասնաւորապէս տեղւոյս Հայ կղերն, նկատելով որ աշխարհիս այլ և այլ կողմերն ցրուած Հայ ժողովուրդներն, մերթ Ճիզուիթ, մերթ Միսիոնարական և մերթ այլ և այլ օտարակրօն քարոզչաց ուռկանին մէջ որսացուելու վտանգին ենթակայ լինելով, մանաւանդ այս վերջին ժամանակներս ևս առաւել զգալի եղած են օտարակրօնից կողմանէ սոյն գործերն, Հայկական եկեղեցւոյ ամբողջութեանը նախանձախնդրութենէն ներշնչուլ, այս անգամ մեծ խորհուրդ մը յղացեր են, Հայկական առաքելական կամ քարոզչական ընկերութիւն մը կազմելու, նպատակ ունենալով իրենց ծախուքը քարոզիչներ յուղարկել ուր որ Հայք կը գտնուին, օտարակրօնից հրապոյրներէն զանոնք զգուշացնելու, պաշտպանելու, հոգեւոր պիտոյքներն հոգալու, ինչպէս են կրօնական գրքեր, Աւետարան, Սաղմոսարան Հայկական դաստիարակութեան ու մշակութեան տալու, և դպրոցական ու կրօնական պիտոյքներն ալ ձրիաբար մատակարարելու․ Այսպիսի առաքելութեան մը հարկը այժմ ամենէն աւելի զգալի կը նկատեն, անանելով մանաւանդ Տաճկաստանի մէջ մինչ մէկ կողմանէ Անգլիական միսիոնարական ընկերութիւններ կը կազմուին երթալ Ասիական Տաճկաստանի մէջ քարոզելու և բողոքականութեան կրօնը տարածելու, միւս կողմանէ Թուրքիոյ Հայոց ազգային գործոց վիճակն ամենէն աւելի վատթար կացութեան մը մէջ ինկած, Պատրիարքն հրաժարած, ժողովք և ժողովականք չիքացած, Հայ լրագրութիւնն ալ ի բերան մնացած, Հայ ժողովուրդն ալ ապշած և ինչ ընելիքը չգիտնալով շուարեալ մնացած, ամեն ժամանակէն աւելի անկարող և անզօր կը գտնուին Տաճկահայք իրենց գաւառացի եղբարցը օգնութեան հասնելու․ ուստի իրենց դրացի Ռուսահայոց կը մնայ համախմբելով իրենց ոյժը, այնպէս թէ՝ Հայ ժողովուրդը օտարաց ուռկանին վտանգէն ազատելու և թէ՝ այլ և այլ քաղաքական պատճառներով Հայութենէ օտարացեալ կէս–կրթեալ և վայրենի համարուած ցեղերն՝ նորէն Հայութեան ծոցոյն մէջ բերել վերադարձնելու․

Ձեռնարկ մը, արդարեւ, որ ինչքան հրապուրիչ, այնքան ալ մեծամեծ դժուարութեամբք պարուրեալ կերեւի, եթէ ոչ այլոց, գոնէ ինձի․

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Տէվաիրի պէլէտիյէ միւֆէթթիշլիյի ուհտէի լիւ Սալահատտին պէյ էֆէնտիյէ,

Եէնիքէօյ Տայրէի պէլէտիյէսի միւտիրլիկի՝ ռիւթպէի սանիյէ սընֆը միւթէմայիզինտէն Ֆէվզի պէյէ մէզքիւր Տայրէ միւտիրլիկի իլէ պէրապէր ուհտէի ճէմալ պէյէ,

Բիրինճի պէօլիւքիւ պէլէտիյէ միւտիրլիկի՝ Տաւուտ պէյ էֆէնտիյէ՝ ռիւթպէի սանիյէ միւթէմայիզէ, մաաշ էլ Մէճիտէ բէֆիգ պէյէ,

Թէլկրաֆ մէֆթիշի Մէհմէտ Էմին պէյէ պէշինճի ռիւթպէ Մէճիտի, Սէլանիկ Թէլկրաֆ մէֆթիշի Պէտրի պէյէ՝ պէշինճի ռիւթպէ Մէճիտի,

—

Խավէրանը Հօզրէթլը Շէհրէմինի վէ Թէֆթիշը պէյէ տէօրտիւնճիւ ռիւթպէ Մէճիտի,

Տօղումտան սուվարի պէօլիւքիւ միւլազիմի Պէտէրհան պէյէ տէօրտիւնճիւ ռիւթպէ Մէճիտի,

Սէլանիք Թէլէկրաֆ միւֆէթթիշի Բասիմ էֆէնտիյէ տէօրտիւնճիւ ռիւթպէ Մէճիտի,

Եէնիշէհր Թէլէկրաֆ միւտիրի Շիւքրի էֆէնտիյէ տէօրտիւնճիւ ռիւթպէ Մէճիտի իհսան պույրուլմուշ տըր․

ՄԻՒԹԷՖԵՐՐԻՔԱ

Պէթէրսպուրկտա վագը գըշլագ սարայը միւճէտտէտէն ինշա օլունաճաղընտան, Չար իլէ ֆամիլեասը շիմտիլիք էրմիթաժ սարայընտա իգամէթ իտէճէքլէր տիր․

—

Ռումանիա հիւքիւմէթի՝ Ավսթրիատաքի Սթիրի ֆապրիգասընտան էսլիհայի ճէտիտէ միւպայաասը իչիւն աղար մուգավէլէյէ Թէշէպպիւս իթմիշ տիր․

—

1683 սէնէսինտէ Վիեննա չէհրինին Օսմանլըլար մուհասէրէսինտէն գուրթարըլմասը կէլէճէք 1883 սէնէսինտէ թամ 200 սէնէյէ պալիղ օլաճաղընտան, իշպու միւնասէպէթլէ պիր սէրկի քիւշատը թէքլիֆ օլունմուշ վէ Թէքլիֆը մէզքիւրըն Թէտգիգի իլէ պիր ռափօրթօ իթասը պիր գօմիսիօնա հէվալէ օլունմուշ տըր․

—

Կէչէնտէ Վիեննատա միւհթէրիգ օլան Րինկ Թէաթրօսընըն էրգյընթըսը ալթընտան հալա չըգարըլմաքտա օլան ճէսէտլէրի էզըլմիշ օլտուղունտան բարճալանմըշ պուլունմագտա տըր․ Մէզքիւր աֆէթթէն հասըլ օլան զէֆիր միւճէսսէմ իճիւն իրկի թէֆթիշ մէզքիւր բիճրիլ տըր․

—

Իւչիւնճիւ Նաբօլէօն իլէ մախտում Բրէնս Էմբէրիալըն Ինկիլթէրէտէ մէտֆուն պուլունան նաշլարընը գաչըրմագ իւզրէ Ֆրանսատան Ինկիլթէրէյէ պիր գաչ Ֆրանսըզըն կէլմիշ վէ մագսատը մէզքիւր իչիւն պազը Թէչէպպիւսաթը Ֆիլիսթէօ պուլընտուգլարը սագլէ իմբէրաթօրիչա Էօժէնի Թարաֆընտան Ինկիլիզ հիւքիւմէթինէ խապէր վէրիլմիշ օլմաղլա, բօլիս վագէթասը իլէ միւչարիլէյհիմանըն մէզարլարը նէզարէթ ալթընա ալընմըշ իսէ տէ, հէնուզ պիր սէրիշթէ էլէ կէչմէմիշ տիր․

Մատամ Ֆիրճի ալա արալէգ միւչարիլէյհիմանըն նաշլարընը Ֆրանսայա աշըրմագ իչիւն պազը կիզլի Թէշէպպիւսաթ միւճէտտէտէ պուլունդուղու էօտէշ վէրմիշ իսէ տէ, պունուն նէ մագսատ մէտնի օլտուղու մէճհուլ տըր․

—

ԷՍՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱՍԸՆԱ ՏԱՒՐ

ՎԻԵՆՆԱՆԸՆ ՄԻՒԼԼԷԹ ՊԱՆԳԱՍԸ

Իշպու պանգա Էսմիւր սիկուրթասընտան մաատա, չօգուգլարըն պէօյիւմէսինէ գատար պիր սէրմայէ բէյտա իթմէք իւզրէ ագչէ տախի գապուլ իտէր․

Պու պանգա Աւսթրիա տէվլէթի Նէզարէթինտէ 1869 յուլիօ 8 ւէ Մաճարիսթան Նէզարէթինտէ 1870 օգոսթոս 27 Թարիխլըլէր ւէ 747/640 նումրօլը իզին էմիրնամէ իլէ իճրայը մէսլէք իթմէք տէ տիր․

Մէզքիւր պանգա՝ Ինսանըն Էօմրիւնիւ մուայյէն Թէրամիյէլէրլէ վէ քեսաֆէթի չէրայիթը մալիւմէ իլէ սիկուրթա իտէր․ Եանի Էօմրիւնիւ սիկուրթայա գօյմագ իսթէյէն ատէմ կէրէք հէր նէ վագթ վէֆաթ իտէր իսէ, վէ կէրէք սիկուրթա միւտտէթինին սօնղրա սաղ գալըր իսէ, պու պանգա օ ատէմին Թային իթթիկի մըգտար մէպլաղը, վէ օրթագլաշը օլան սէրմայէլէրի սիկուրթա իտէր․

Մէզքիւր պանգա՝ Թալէպ օլունան Թագսիտլէրը, ալա Թէնզիհ վէ Թէնզիլ իթմէքսիզին սէքիզ կիւն սօնղրա Թէէտիյէ իտէր, վէ Էսասնիյէթ բէրվէրլիք գավայիտինէ Թէվֆիգէն, քէնտի միւշթէրիլէրինէ բէք միւսաիտ չարթլար վազ էյլէր․

Տահա զիյատէ մալիւմաթ վէ Թաֆսիլաթ ալմագ իչիւն Աճէնտայա բէք չօգ լիսանտա րիսալէլէր Թէտարիք իթմիշ տիր․

Թիւրքիյէ վէ Մըսըր իչին պաշ Աճէնտա

Ա․ ՀԷՖԹԷՐ

Գալաթատա Գարաքէօյտէ պօրսանըն գարշըսընտաքի տաիրէնին իքինճի գաթընտա 13 նումէրօլու օտատա․

Աճէնտալար Բիւյիւք Եէնի խանտա Մ․ Հէրմ․ Ա․ Հօլշթէյն վասըտասը իլէ կէլմիշ օլան հէր սիկուրթա պէտէլլերինի ալըր ու գապուլ իթմիշ տիր․

—

«Թէքմիլլէրին հագլը տըր, Թաստիգ իտէյիմ․ Լաքին պէնիմ տէ իթիգատը կէլիրըմ վար տըր ։ —Ջաթէն չօգտան պէրու սանա ուզուն վէ մուֆասսալ պիր մէքթուպ եազմագ իչիւն հէր կիւն քէնտի քէնտիմէ գարար վէրիրիմ․ Լաքին աղչամ օլունճա, իչտէն բէք եօրկուն օլտուղումտան, գալէմի էլիմէ ալամայըմ եօֆքալըրըմ աթըլըր վէ սապահա գատար տէրին պիր ույգու չէքէրիմ ։ —Շաֆագ սէօքիւլիւնճէ առէթ իտինտիկիմ վէճհիլէ ույանըր, վէ կէյինիպ պիր ազ սիւզէնտիքտէն սօնղրա իչէ պաշլարըմ․ ․ ․

«Պունտան մաատա սանա մէքթուպ եազմամաղըմա սէպէպ սէնի ունութտուղըմ տէյիլ տիր․ ․ ․ Գիւլէրս գալէմիմէ րագամլար եազարագ հիսսայըր իթթիկիմ էննասէ էքսէրիա տիհնիմ Պըլէմանիա էյալէթինէ տօղրու ուչար, վէ փիթթիյար պէյաղ մէն իլօն իլէ չիմտի եալընըղըն եաչառըղըն օլ գիւչիւճէք խանէնին էշիկինտէն իչէրի կիրէր ։ Բէտէրիմին պահչէսինէ գոյմագ գամը իւնիֆօրմալըղլա Թասվիր իտիլմիչ բէտմինտէն պաշըգ պիր Թէշլինաթը օլմաեան սալօնու խաթըրըմա կէթիրիր, սէնի բէք կէնիշ վէ բէք կիւզէլ պիր մէնզարէյէ նազըր օլան քիւչիւք վէ եօգուշ պիր պաղչէնին իչինտէ կէօրիւրըմ․ օ պաղչէտէն Պրէսթ լիմանընըն Ովկիանոս տէնիզինին միւսաֆ ու ճէսամէթինի տէյլըմէքլը թէփրիմ․ մէզքիւր պաղչէտէ սէնի տէնիզին բիւզկեարլարը ըլ բիճ գոյմըշ վէ գըվրըլմըշ արմուտ աղաչըլըն կէօլկէսի ալթընտա օխուրմուշ պուլունուրսուն․—սանա «էյլի կէլտին» տէրիմ, սանա սարըլըր վէ պիւթիւն գուվվէթիմլէ սէնի եանըգ բէքիմին իւզէրինէ սըգարըմ․ ․ ․

«Նէ չարէ քի պունլար հէբ րույա տըր, բէք Թաթլը պիր րույա տըր․ Լաքին րագամլար կէօզիւմէ իլիշինճէ պու րույա զայըլ օլուր կիտէր․ ․ ․ աճապա պու րույա նէ՞ վագթ սահիհ օլաճագ․ Աման պիլիր, պէն պիլմէմ․

«Զալլոտէճիկիմ, պու աքշամ միւթաասէն ազ եօրկուն օլտուղումտան, ուզուն ուզատըյա սէնինլէ կէօրիւշմէքլիք սուալլէրինէ ճէվապ վէրմէք միւմկիւնիւյէթ վէ մէսուրիյէթինտէ պուլունմագ իչիւն պու ֆրսաթտան իսթիֆատէ իտէրիմ․․

«Էվվէլա պախթիեար օլուպ օլմատըղըմը սուալ իտիյօրսուն․ հիչ պիր Թէբտիլ կէօրմէքսիզին աչըգտան աչըղա հէվայ վէրիրիմ քի, էվվէթ պախթիեար վէ մէսուտըմ ։—Մամաֆիհ պու սաատէթիմ իւզէրինտէ գարա պուլութլար վար տըր․ պու պուլութլար՝ տուրղունուզ արգուլարտան վէ ֆիքիր հըգտմաղը միւմքին բէք կիւզէլ իմիտլէրտէն իպարէթ տիր ։

«Սէնտէն հիչ պիր չէյ սագլամայաճաղըմ, լաքին իսթիգպալընտան պու չալըշմաղը տըր․ ․ ․ —Եաթըրըլմա կէլիր տի, պիր գաչ սէնէ էվվէլ Պրէսթ մէքթէպինտէ իքմալը Թահսիլ իթթիկիմ սըրատա պէնի եանընտա սագլամագ իսթէր վէ պանա պունլար եազմագ իչիւն պէնի տաիմա պունա տէշվիգ իթթի․ —«Պիզ զէնկին տէյիլիզ, վէ լաքին ամուճամըզ թարաֆընտան ալաճաղըմըզ պիր միրաս պիզի Ֆրանսըզ պիւյիւքլէրի միյանընտա պիր մէվգի կէթիրիրմի», տէր իտի․ սէն տէ պունլարը գապուլ իտէրտին ․ «Թէնտէն սաու գուլլըղը իչիւն ալթըն մաաշ գազանմագ գըյմէթ տիր, տէրտին․ «Սընա քիֆայէթ իտէ պիլիր․ ․ ․ Խամտ պէնտէն պէյլէ՝ էվէլ վէ տուշմամ, վէ տուրգունլարը պէնի իթիպարլը վէ մէսուտ իթտիկինտէ պէն տէ սէնինլէ պիրլիքտէ սէվինիրըմ․ «Եէն չօգ սէվտիկիմ տըր ։»

«Պունա ճէվապ վէրիրիմ քի, սիզին տուրղուն ույանտըղըմըզ պազը պէնտէ ըլ պէք պիւյիւք պիր ալայըշ եօգ ․ Եանի սիզին իթթիֆագըմըզ պանա պահաթ պիր իսթիգպալ պէյան իթմիշտիր ։ —Պէք չօգ հէլէրէ չիւքիւր իթմէլիյիմ ․ ․ ․

«Հէր նէ գատար պէքլէյիմ Թարաֆընտան, պէք մէչհուր տէյիլ իտէ միւտթէմէթ պէյի պիր գայլի մէնսուպ իտէմէտէ պիր Թէֆէքքիւր իթմէլիյիմ տըր․ ․ ․ Ջէնկին օլսա իտիմ, սանիէ պիւթիւն արզուլարըմ եէրինէ կէլիր իտի․ ․ ․ Զեւ․ Թարիֆ պէյտա պաղչէտէն գոնակ լագըրտըղըմ իտի․ ․

«Բարիզէ կէլիրսէ մէքթուպը Թէճարէթին տէօքտիւ եօղչի պանքէրին օսմանլու Մ․ Բէրկարուէնին Թավսիյէսինտէն պէօյլէ պանգանըն կէրէքմէ՞ վէ չօգ կէչմէ միւնասիպէթ ու էմնիյէթի գազանըրըմ ։

«Իւչ սէնէ օրատա գալտըղըմտան սօնղրա պիլիր քի պու իշտէ իլէրլէմէ պիր իմտատ իչիւն հիչ պիր սէրմայէ տէյիլ տիր, տահա միւքէմմէլ օլուր տէտիմ Մ․ Տիւրտէյէ տէօրաւթ, միւսամիլէյէ պիր մէքթուպ եազտըմ ։

«Պիր գաչ կիւն սօնրա Մ․ Տիւրտէ պէնի օտասընա չաղըրըրտը տէտի ․

«— Զանընըմա պուլունում ։—Պագ նէ տիր ։—Միւրթէրիլէրիմիզին բէք զէնկին վէ բէք Թամահքեար պիրի քէնտի եաղըճը վէ սանտըղը խալգը իչիւն տէրսլէր եազմըշ օլտուղունուզ պու իքի մէմուրիյէթի պիր սաատ իշի Թէօր ։—Պու իշ սիզին իսթէտիկինիզ միւնասիպ մի տիր ։—Իւլինիզ ապտէ օլուր մանչըրգ տա պէյլէ պու թէքլիֆը օլմայաճագ տըր․ Լաքին օ իչին պիր գաչ ամ զարֆընտա պանգալարըն սաու գուլլուղուն պէք չօգ պէյլէ պանգալարտան գուրթարմագ իչիւն պիր գաչ իշ պէյլէ չիմտի պէյան պուլունուրըզ իսթիֆատէ կէչէճէք պանգա իթմէլիյիմ ․ ․ ․

«Պունա ճէվապըմը պէյլէ պէրդէ մէսէլէյէ պագտըղըմ էսնատա պուլունուրըզ պէնտէն Թաղրարատա ․ ․ ․

«Պու նումէրօլը իւզէրինէ պէյլէ քէնտինի պէնի մէմուրլուղուն կէօսթէրէրէք պէյլէ ․ ․ ․

«Պունօն իւզէրինէ սիւզլէ իթմէք․

«—Պու միւչթէրինին նէ՞ իլէ մէչղուլ տըր։

«—Պարիզին էն պէօյիւք քէրէսթէ Թաճիրլէրինտէն պիրի տիր վէ պէօյլէ սէրվէթի վար տըր․ ․ ․

«—Լաքին միւթէհայիր վէ րիսալէթլի պիր աատէմ մը տըր․ ․ ․

«—Շիւպհէսիզ, զիրա Թաահհիւտաթընը տայմա Թէմամիյլէ իֆա իթմիշ տիր․ ․ ․

«Պու ճէվապը բէք տէ մանթըգսըզ մուվաֆըգ կէօրմէտիմ իսէ տէ, միւնասիպէթ իսթէմէմէքլիկիմ իճապ իթմէքտէ իտիլմէզ․

«—Պու ատամըն իսմի նէ՞ տիր։

«—Աշիլ Վիքթօր․ ․ ․

«—Բէրէաթէ փալիֆասը նէ՞րէտէ տիր․ ․ ․

«—Պիլ բըլ թէզէլընտա տըր․ ․ ․

«Իւթէքսէքլէր իւզէրինէ պիր Թիթրէմէ կէլտի ։ Հաֆիզամտէն զարիֆ տէմէք մի տիր քի, բաճի կէլէ եազըճըլըգ մէմուրիյէթիյլէ կիրիշիր իտիմ օ փապագ տիրէք քի, էսկի Աշիլ Վիքթորինին պիր Թանէճիք գըզը օլմաղա իտի պիլիրիմ օլաճագ իտի․ զիրա, էլ պէթթէ իւտիրէլլէրիմ կէլմէք տէ, ամուճանըզ Ֆիլիպ Վիքթօրինին վաֆաթընտան սօնրա միւլքլէրինի պիր պանգէրէ պէյլէ ճէվապը իլէ հէռէքէթ օլունմուշ քէնտի Բէքմիր վարիսաթը սիզէ գալաճագ իտի ։

«Պու միւքաֆաաթը գապուլ իթմէքլիկիմ իլէ քէնտի քէնտիմէ էտէպսիզ մուհապպէթ ․—Աճապա պագը հազըլ օլաճագ օլան պու գատար քիւլ Թիւրիւ իւզէրինտէ զէնկին Թօլուպ օլաճագ պու ճէսիմ պէնտէն պաշգա պիր գըզըն քէնտի քէնտիմէ միւսլիմ գատար օլաճագ մը տըր ։ ․ ․

«Քէնտի քէնտիմէ իթթիքիմ չու սիւալտէն միւհիմ օլարագ հասըլ հըս իթմէքլիքիմ քէնտիմէ էմինլէթ բէյտա իթթիքիմտէն, պէնիմ իչին պիր Թէրաքքի օլմագ վէրտիմ․ ․ ․

«Տիւշիւնմէք իչին պիրիմի տէօրթ սաաթ մէօհլէթ խըթմիչ իտիմ իտէ, օ աղչամը կիւնտէ Մ․ Տիւրտէյի պուլարագ մէմնուն իթթիմ․

(Տէվամը վար)

Պուլկարիսթան սէրալէսթի Թարաֆտարլարը Սօֆիա Նամընտա պիր կազէթա ինշաս իթմիշլէր իսէտէ, պու կազէթա պիր գաչ Նիւսխէտէն սօնրա սէտտ էտիլմիշտիր։

—

Շարգի Րումէլիտէ պու քերրէ պիր մէզաճ կազէթասը մէյտանա չըգարըլըյօր. էյալէթը մէզքիւրէ վէմուրիյէնի գիւրատէ. նիյէ իսթինզա իտիյօր։

—

Շգօտրատա չըգ-մագտա իքէն պիր վագթտան պէրու թաթիլ եարի օլարագ թաթիլ իտիլմիշ օլան ըշ- ... Նամ վիլայէթ կազէթասը ... մէզքիւրէ ինթիշարէ վագ օլունմուշ տըր։

—

Րուսիա Զօրլըն բէսը Թէթէվ- միւճիւ կէլէճէք մայըս այընտա մուզգու պուլունաճագ իքէն, յուլիոէ գատար թէէխիր օլունմուշ տըր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աժանս Հավաս,

(Պու սապահ կէլէն Բիւլէթէնտիր)

Լօնտրա 23 յունվ.

Գոհիրէտէն ճէյմս Նէօ կազէթասընա պէրվէճէն ... տըր։

«Հարպիյէ Նէզարէթի միւսթէշարը լաճրգ Արապի պէյին թահթը գօմանտասընտա պուլունան ալայ Րօզէթէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

«Սուտանտա ինգրահ հիւքմ իթմէքտէ օլան իսթիլալը մէն իթմէք իչիւն մահալը մէզքիւրէ կիթմէք ուզրէ 4 ալայ էմր վէրիլմիշ տիր։»

Պրիւքսէլ 23 յունվար

Պէլճիգանըն միլլէթ պանգասը ըսգօնթօսընը 100տէ 5 1/2 տան 6յա ինտիրմիշ տիր։

Բարիզ 23 յունվար

Մէճլիսը մէպուսան կէլէճէք բէնչշէնպիհ կիւնիւ գանունը էսասինին թաատիլաթ լայիհասընը թաճթը միւզաքէրէյէ ալաճագ տըր։

Ցարմա գանն օլունտուղունա կէօրէ, լայիհասը գապուլ օլունմասըզը թագտիրտէ, հէյէթը միւքէլլա իսթիֆա իտէճէք տիր։

Պօրսա խապէրլէրի էյի կէօրիւնիւեօր. բէշին բարա իլէ Ֆրանսըզ, իթալիան վէ թիւրք էսհամը միւթէպէրէ սաթըն ալընմագտա օլուպ, ֆագաթ սէլանիկ (վալութաժլար) էմլէէճէ թաահիտ օլունան մուամէլաթը թէախիրէ իչիւն էմր գապուլ իթմէքտէ վէ պիլէճիւմլէ ... թաահիտաթը բէտա իւլէմէքտէ տիրլէր։

ԻԼԱՆԱԹ

Մաճքէմէի Թիճարէթ ինրա տաիրէսինտէն կէլէն իլան։

Թէպասի տէվլէթը Ռուսիատէն ... [illegible] ... Զարչուլ ... պէրաֆեարը խանէտէ 8 ... օլուպ, մէտաունլարը մէրգումլարըն մալլէրի պուլունան ... ֆիւրուխթ ... թարիխինտէն ... թարիֆ ... [illegible]

Թօբխանէի ամիրէ մէճլիսինտէն կէլէն իլան։

Թօբխանէի Ամիրէ իտարէսինտէ գըսմ ... [illegible] ... 4,000 ... 5,000 ... 3 ... Օսմանլը ալթունը 100 ղը

հիսապըյլա էտվմը Թէգաւրրուրընտա բէշլինէէ վէ Նըսֆը տիկէրի անտէն 15 կիւն սօնրա տէֆա. թէն պիթթէվլիյէ Նիսֆէթ պիր այտա գալտըըլըգ արզասը ալըն. մագ շարթը վէ չէրաիթը սաիրէ իլէ թարիխը իլանտան պէտ իլէ 97 սէնէսի քեանունը սանիսինին 18ինճի բազար իրթէսի կիւնիւնէ գատար միւզայէտէլէրի ինրա վէ գարարը գաթիյէրի վէրիլէճէկի կիւպի էրթէսի սալը կիւնիւ տախի 100տէ 5 զամմ գապուլ օլունաճաղընտան, իշթիրասընը թալիպ օլանլարըն էչհար մէզքիւրէ կէօրմէք ուզրէ մարիւլպէյան ֆիշէնքխանէ վէ Զէյթին Պուրնու ֆապրիգասը մէմուրլարընա վէ չէրաիթը մէզրուտէ թաֆսիլաթը անլամագ վէ զամմլարընը իթա իլէ մէք իչիւն տախի գիրը օլունան կիւնլէրին սաաթ 10ա գատար թօբխանէի Ամիրէ մէճլիսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունըր։

11 քեանունը սանի 97 3—1

Տէրսաատէթ մէրքէզ ինրա տաիրէսինտէն կէլէն իլան.

Արսլան օղլու Ցօվհաննէս ազանըն խազինէի ճէլիլէյէ մահքիւմինպէհ տէյնի պուլունան մէպալիղը մալլէրինին թէսվիյէսի իչիւն մէտաունը մուամիլէյհին էօհտէսինտէ պուլունան խուսիւսարտա Գըլըղլըտա միլլէթ պաղչէսի գարշըսընտա պուլունան սօգագ իչինտէ սէր գուրէնար էսպազ մէրհում Նէչէթ պէյին պաղը գուրպինտէ միւթէսաբբեֆ օլտուղու պիր գըթա թարլա իլէ Մալթա գարիյէսինտէ Պազտատ ճատտէսինտէ 1 500 տէօնիւմ արազիսի պուլունան ազատ միւզայէտէյէ գօնուլարագ, զիքր օլունան թարլա 155 լիրա վէ արազիսի լիրա 100 ղըչ. հիսապըյլա 47.350 ղըչ. պէտել իլէ Թալիպլէրի էօհտէսինտէ Թէգաւրրուր իթմիշ իսէ տէ, զիքր օլունան թարլայա 7 լիրա վէ 3 րուպ լիրա տահա զամմ վուգու պուլարագ 162 լիրա իլէ 3 րուպ լիրայա պալիղ օլմուշ օլմագլա, թարիխը իլանտէն 31 կիւն գատար եանի չուպաթըն 13ինճի կիւնիւ սաաթ 10ս գատար թալիպ էօհտէսինէ ֆէրաղը ինրա գըլընաճաղընտան, կէրէք թարլայա վէ կէրէք արազիյէ հէր քիմ թալիպ իսէ, բէյ ազչէսիլէ կէլիպ բէյ սիւրմէսի վէ միւտտէթը մէզքիւրէ խիթամընտա թալիպ օլանլարըն մէրքէզ ինրա տաիրէսինտէ պուլունմասը տէօրտիւնճիւ տէֆա օլարագ տաիրէի մէզքիւրէտէն իլան գըլընըր։

Իսթինեաֆ մահքէմէի Թիճարէթէն կէլէն իլան.

Իհճարը իֆլասը իտէն Պօղչաճը Յաքօբըն խուսուսաթը իֆլասիյէսինին րուիյէթինէ ասհապը մաթլուպտան Գօստագի Հանճաքօբօ իլէ Մկրտիչ Մանուկեան էֆէնտիլէր էսալէթէն սինտիգ թային իտիլմիշ օլտուգլարընտան, միւֆլիսը մէրգում գիւմիւթէնտէ ալաճագը օլանլարըն գանունէն թիճարէթին 199 վէ 200ինճի մատտէլէրի մուճիպինճէ, իշպու քեանունը սանինին 11ինճի բազար էրթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն 20 կիւն զարֆընտա պէնճէր րուզը էրթէսի վէ բէնչշէնպիհ կիւնլէրի սաաթ 6տան 7ըէ գատար Իսթինեաֆ մահքէմէի թիճարէթինէ կէլէրէք, ալաճագլարընը իթպաթ իլէ գայտ իթտիրմէլէրի իլան օլունուր։

ԷՎԳԱՖ

12 .. 145 .. 21750 .. 18150 (1) Պէյօղլունտա Թօզ Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 145 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 7 .. 85 .. 12,750 .. 8500 Պէյօղլունտա Թօզ Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 85 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 8 .. 155 .. 31,000 .. 23250, Պէյօղլունտա Թօզ Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 155 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 11 .. 130 .. 19,500 .. 16250, Պէյօղլունտա Թօզ Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 130 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 10 .. 162 .. 24 300 .. 23,300, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 162 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 9 .. 70 .. 10,500 .. 7,000, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 70 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 1 .. 200 .. 40.000 .. 30 000, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 200 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 2 .. 100 .. 20,000 .. 15 000, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 100 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 3 .. 91 .. 18 200 .. 15,000, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 91 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 4 .. 94 .. 18,800 .. 15,000, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 94 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 6 .. 113 .. 22,600 .. 15,000, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 113 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

.. 5 .. 100 .. 20.000 .. 15,000, Պէյօղլունտա Թօզ—Գօբարանտա Մէզարլըգ ճատտէսինտէ պէրմուճիպը խարիթա 100 զըրա պիր գըթա արսաի վագֆիյէի խալիյէնին պիւթիւնիւ։

Պալատէ մուհարրէր արսալարըն 3 մահ զարֆընտա մուայէնէ օլուն 7 հաֆթա միւտտէթլէ իլանընտան 7ինճի իլան միւտտէթի օլան իշպու 97 սէնէսի քեանունը սանիսինին 11ինճի բազար էրթէսի կիւնիւնտէն իթիպարէն չէհարը մէզքիւրըն 18ինճի բազար էրթէսի կիւնիւ սաաթ 6տան օնա գատար հուզուրը Նէզարէթտէ միւզայէտէի ինթիհայիէսի ինրա գըլընաճաղընտան, հէր նէ գատար զամմ վուգու պուլուր իսէ գապուլ օլունուպ, վէ էրթէսի սալը կիւնիւ տախի էրիւզտէ պէշ վէ տահա զիյատէ զամմ վուգու պուլուր իսէ գապուլ իտիլէճէք, անտէն սօնրա Պապը Ալիյէ արզ ու իսթիզան օլունաճաղը, վէ գըյմէթը մու խամմինէլէրին էօչիւրինէ միւսավի բէլ ազչէսինի միւսթասհապ էօլարագ Մահքէմէ ահքէմէ տէյ մ ... թալիպ օլանլարըն իթպաթ իլէ գապուլ ... պուլունմալարը լազըմ կէլէճէյի իլան օլունուր։

(1) Ճիւմլէլէրին պաշլարընտա լիգ հիզանա պուլունան րագամլար մաճլիւլաթըն նումէրօլարընը, իքինճի հիզանաքիլէր մըզտարը զըրալարընը վէ իւչիւնճի հիզանաքիլէր գըյմէթը մուխամմէնէլէրինի վէ տէօրտիւնճի հիզանաքիլէր տախի պէտէլը միւզայէտէլէրինի պիլտիրմէքտէ տիրլէր։

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՍԻԿՈՒՐԹԱ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

INSURANCE COMPANY

ՆՕՐԹ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ

Նամ Լօնտրա վէ Էտինպուրկ Եանկըն Սիկուրթա գումբանիասը.

Ասըլ սէրմայէ	Ինկիլիզ լիրասը	2,000,000
Էօտէնմիշ սէրմայէ	450,000	
Եանկըն չիգայէսինտէն հասըլ օլան իճթիյաթ աղճէսի	1,156,690	1,506,690
1878 սէնէսինտէ քեարը սաֆի		976,119

NORTHERN
ASSURANC CONPANY

ՆՕՐԹՀԸՐՆ

Նամ Լօնտրա Եանկըն վէ Էօմր Սիկուրթա գումբանիասը.

Ասըլ սէրմայէ	Ինկիլիզ լիրասը	3,000,000
Էօտէնմիշ սէրմայէ	150,000	
Եանկըն վէ էօմր չիգայէսինտէն հասըլ օլան իճթիյաթ	362,000	712,000
1878 տէ սաֆի քեար		375,000

Սահիպէ խանէ, թիւճճար, գուլէրէ իլէ միւլքի սիկուրթա գումբանիասը ... Իշպու գումբանիալար ... [illegible]

Maritime Insurance Cie. Limited
of Liverpool
Capital Lt. 500,000

ՄԱՐ ԹԱՅՄ

ՏԷՆԻԶ ՍԻԿՕՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ

Սէրմայէ 500,000 Ինկ. Լիր.

Սահիպի խանէ, վապօր վէ էմլաքէն կէմիլէրի վէ տէրունիյէտէքի էշեա վէ էմթիայը գայէթ ֆայիտէլի չարթլարլա սիկուրթա թուրմագ իչիւն ... Թարաֆլընտան բու խուսուս իսթինասա իճաբ իտիյօր։ Ֆիյաթ վէ սաիրէ հաքգընտա մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրին, Գալաթատա Գօտիսեօն խանը քէօշէսինտէ տէմիր քէօրրիւյէ նազըր օլան օտայա միւրաճաաթ իթմէլէրի։

Մէզքիւր գումբանիալարըն աճէնթը ԺՕՀՆ ՐԱՈՒԼ

Վէ սօմուր ու մէսալիհինէ մէմուրը ումումի ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍՆԸՐՕԲԵԱՆ

Ա. ԳԷԼԱՄԱԹԻ
վէ
ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸՆԸՆ

ՊԷՕՑԻՒԳ ՏՈՒԽԱՆ ՖԱՊՐԻԳԱՍԸ

ՀՕԽՏԷՄՊԷՐԻՆ ՅԻՆՃԻ ԿԻՒՆԻՒՆՏԷ ՊԷՕՂԼԸՆՏԱ ՏՕՂՐՈՒ ԷՕԼԱ
461 ՆՈՒՄԷՐՕՍԱ ՔԻՐՃԱՅ ՕԼՈՒՆՏՈՒ

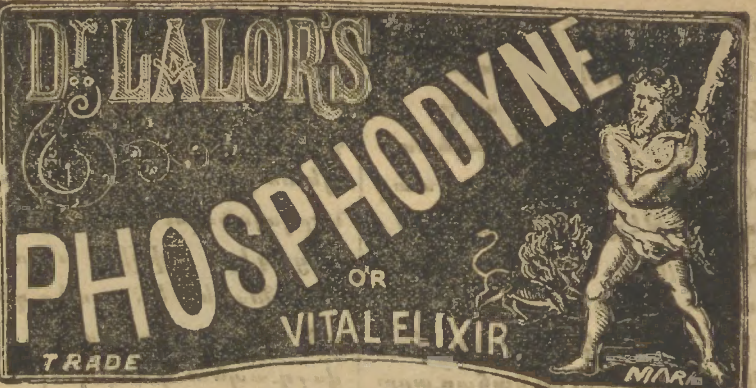

ԱՇՀԷՆԻԹ ԳՈՒՎՎԷԹ

ՎԷ ԹԻՒՆԻԹ

Տօգթօր Ռ. Տ. ԼԱԼՕՐ 1862 տէ իյճատ իտուպ պու իսմի վէրմիշ տիր.

Պու իլաճ Հինտիսթանտա, Զինտէ վէ միւթէմմիքէսաթտա կէրէք գարաճիէրէ Թէեսիր իլէ իրիճի վէ կէրէք պիւճիւմլէ սալաթը հայաթիյէյի Թագվիյէ վէ Թահքիմ իտիճի խարիգիւլատէ պիր մուալիճէ տիր։

ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ ֆօսֆորտան միւրէքքէպ պիր Թէրթիպ օլուպ, տըմաղա վէ կէօզէ բէք հօշտըր։ Պու իլաճ Նէպաթի ալգօլիտ Թապիր օլունան էճզատան միւրէքքէպ բարլագ պիր սու օլը վէ ֆէվգէլատէ գուվվէթ վիրիճի հասսէլէրէ մալիք տիր։ Շիմտիքի իսմի քիմեանըն էն ալա էսէրի օլուպ, իչինտէ հիչ պիր մուզիր վէ տէրէճէսինտէ զեյատէ մուսհիլ էճզա եօգտըր, հիչ պիր սուի Թէէսիրատը պուլունմազ, մէշհուր հէքիմլէր տախի վիճտանըն գուվվէի հայաթիյէսինի Թէճտիտ իտէճէք ֆէվգէլատէ պիր գուվվէթէ մալիք օլտուղընը վէ պու խուսուստա հիչ մանէնտի օլմատըղընը Թաստիգ իթմիշլէրտիր։ Գանը, պէյնի վէ սինիրլէրը Թազէլէնտիրիր։ Պու իլաճ սուրէթի միւքէմմէլէտէ ազա վէ սայիրէնին պիւճիւմլէ մուամէլաթընա վիւսաթ վէ իստրապ վէրիր, գանը սալը զայըֆ իթտիրմէզ, վէ պէտէնէ վէ եախօտ գիհնէ բէք զըյատէ չալըշըլմագտա եօրղունլուղըն էօնիւնիւ ալըր։ Զիհնէ սէվինճ, սաատէթ, բարլագլըգ վէ Թէեսիր վէրէն պէյնի վէ սինիրը վէ ազասէթին գուվվէթինի պու իլաճ պագը Թութար։

ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ սինիրլէրըն վէ գանըն հէր նէվի պօզուգլուգլարընը սէրիեան վէ սուրէթի Թայինիյէտէ տէֆ իթտիկի իչիւն պու կիւնքիւ կիւնտէ վէրիլէն պիւճիւմլէ Թէրթիպաթըն էն ալասը տըր։ Սինիրլէրը գանըն պօզուգլուգլարը, էվք գէյտաէ սինիր զայըֆլըղը, ումումի բըգգինլըգ վէ վիճտանը գաֆէսը գըլըգ զըմլըզէ, գուվվէթ զայըֆ օլմագ վէ հըտաճ գօրանլըգ, մըյդէ է հազմըն մէֆթեյէթի վէ գորասըզլըգ հաֆթալըգլարը, ճէլ սինիրլէրը, հէր Թէրքէպէճէ սինիր գուվվէթսիզլիկի, գուվվէի հաֆըզէ զայըֆլըղը, պէյին եօրգունլուղը, քէօթիւմսէլիք, օրուճ էմիքքէլիք ագրըգը, լումպագօ եանի կէօթիւրէ սանճըսը, սիաթիքա եանի գալչա սինիրլէրինտէ էսէրէլի պիր ագրը, պէլ վէ մէսանէ խաստալըգը, սիւտի զօրլը վէ զայըֆ ճիւմ, նէօտայլըթի սէլիմ, Թըգնէֆէսլիք, վէրէմ, էսկիմիշ գուլչ հաստալըգլարը, սըրթանա վէ տէրի հաստալըգլարը, ագլէթ գաճըգը, վահմէ գէօրիւլտիւ, էչհամի վիճտանը հըզանըն վէճտիւ, գուվվէթի հայաթիյէսինին նոգսանընտան նէշէթ իտէն պիլճիւմլէ իլէթ վէ հասթալըգլար։

—

ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻՆ ԹԷԵՍԻՐԻ

Իրի գաթ տըր վէ սալը գօչա չըգմագ. պիր Թարաֆտան պու իլաճ սըգրը գուվվէթինի արթըրըր, վէ տիկէր Թարաֆտան գանըն վէ ազայէթին գուվվէթինի Թէճտիտ իտէր պիր վասըթա տըր. պինաէնալէյհ պու իլաճ վայըֆ վիճտանլարա գուվվէթ վէրիր վէ հասթայը էօյլէ պիր հալէ կէթիրիր քի, գանն իտէրսին հիչ գայըֆլըգ չէքմէմիշ տիր։

Վէրիլէն վէ կէթուրուլէն

Պու կիւնքի կիւնտէ պէյին վէ գանըն հասթալըգլարընտան վիւճուտ պուլմագ ֆէլաքէթլէրինի պէքիւ Թաքտիր իտիլիր։ Մէզքիւր հասթալըգլարը բէք ճօգ Թէպայի իլաճլարըն Թէեսիրի օլմատըղը, պու հասթալըգլարըն ֆէնտէն Թէեսիրիւ բէք չօգ զէհմէթ վէ մուսիպէթ Թէրիք իտէր։ Օհալտէ քի, ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐԸՆ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ հէր նէ սուրէթլէ օլուր իսէ օլսուն պու հասթալըգլարը սէրիէն հիտաէ ... Թէեսիր իտէր։ Ոիչ պիր վէճհիլէ ծաչը գուլլանմագ լազըմ տըր, պու իլաճըն էն քիւչիւք պիր միգտարը ալընմասը, հասթայը սազ վէ սէլիմ պիր հալէ գօյար, ճիհէտի սըհհաթըն Թեմինինէ ֆայիտա վէ սիւրէթլէ Թէեսիր իտէր։

ԵՐՄԻ ՍԷՆԷԼԻՔ ԹԵՃՐԻՊԷԼԷՐ

Խուսուսաթը մէզքիւրէյի իսպաթ իտէճէք պէշ բարա մուտէպէր թէշքէրէլէր վէ հիւճճէթլէր ալընմըշ տըր։ Պու իլաճըն Թէեսիրինի պու խուսուստա Թէճրիպէ իտէնլէրին, պուլունտուգլարը հէր ֆէնտէն միւթէպէրի վէ մէշհուր իլաճ ... Թէշքէրէլէրի վէրիլմիշ տիր։

Տիւնեանըն հէր քէօշէսինտէ, պու իլաճըն պիր շիշէսինի 4 ս. 6 տ. վէ 11ս. ֆիյաթլընտա ֆիրուխթ իտէրլէր։

ԻԼԱՆԸ ՄՈՒՀԻՄ. Պէհէր շիշէնին իւզէրինտէ Ինկիլիզ հիւքիւմէթի Թարաֆընտան պիր պանտըրօլ եափըշդըրըլմըշ օլուպ, պու պանտըրօլուն իւզէրինտէ հաքքլէօլուն գըրմըզը հարֆլէրլէ միւթէպէր գօմիսէրլէրի էմիր իլէ «ՏՕԳԹՕՐ ԼԱԼՕՐ ՖՕՍՖՕՏԻՆԻ, Լօնտօն, Էնկլէնտ» քէլիմէլէրի ինկլիզճէ օլարագ եազըլմըշ տըր։ Էկէր պու եազը օլմազսա գալպ տըր։

ՏՕԳԹՕՐ Ռ. Ց. ԼԱԼՕՐ

Թարաֆընտան իմալ օլունմուշ տըր։ Պայ Հավզա 32 Նօ. Կէսֆօրտ Ըսթրրիթ

ԼՕՆՏՕՆ Ն. ՌՒ. ԷՆԿԼԱՆՏ

Ֆօսֆօտինին սահիպի վէ մուճիտի։

Սուրէթի խուսուսիյէ Նէմէքտէն էվվէլ կիւնտէ իւչ տէֆա պիր չորպա գաշըղը։

Սթամպօլ, Գալաթա, վէ Պէյօղլունուն պէօյիւք էճզախանէլէրինտէ պուլունուր։

Թիւրքիա, Րումանիա վէ Պուլկարիա իչիւն սահիպի պուլունան սահիպ նէզտինտէ Թօբտան վէ բէրաքէնտէ սաթըլըր։

ԷՏՄՕՆՏ ԳԱՐՕԽԱՆԱ

Ումումի Ինկիլիզ մաղազասը Նօ. 93 վէ 97 Նիւքիւէ գուլէրըրէմտա գարշը Թա մէրքէզի գուրպինտէ։

Գալաթա

ՍԹԱՄՊՕԼ

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 23 Ցունվ.

Ինկիլ. էսհամը Ինկ. Լիր		100 1/16
Օսմ. էսհամը աչըլըշը		11 1/.
» » գարանթը		11 ./.
Իսթիգրազ 65		14 ./.
» 69		12 1/.
» 71		66
» 72		25
» 73		10 1/.
Օսմանլը պանգասը		19- ./.
Մըսըր տայրէ. մաթլա հըսէ		64 ./.
» իսթիգրազը		87- ./.
Րուսիա իսթիգրազը		83- ./.
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ		-

Բարիզ 23 Ցունվ.

Ֆրանս. Ճամ. 3 % Ֆր.		82 60
» » 5 գրօնտալը		113-75
Օսմ էսհամը աչըլըշը		12 40
» » գարանթը		12-30
Իսթիգրազ 65	Ֆր	80
» 69		70
» 73		60-
Մըսըր ֆօնտ. մաթլա հըսէ		330-
Գրէտի Լիօնէ		825-
Օսմանլը պանգասը		765-
Րումէլի շըմէնտիֆէրի		49 25
Իթալիա էսհամը		86 25
Գամպիօ Լօնտրա 3 այ վատէ		25-14

Վիէննա, 23 Ցունվ.

Աճիօ Ֆիօրին	-
Րումէլի շըմէնտիֆէրի	-

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհամ ումում. տիւն ազչ. գաթ.		13 26
Պօ. սաթըլը աչըլըշը		13-19
Իսթիգ. 63 (Մուրթօն)	6 %. Ֆ.	75-
» 65 »	6 %. Ֆ.	72-
» 69 (Բիւմար)	6	65-
» 72 (Գօն տիւ Թրէզօր)		25 87
» 73	6 %. Ֆ.	61-
Րումէլի շըմէնտիֆէր 3		50 25
Ազէ ֆայիզի		09-
Տէրօր	Նէօ	-
Տէրօր	»	-

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ	7- 8
Օսմանլը պանգասը	11-
Սոսիէթէ ժէնէրալ	5 18
Թրամվայ	3 60

ԱԳՉԷԼԼԷՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղըրուշտան		Ղչ. Փր.
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը		108-
Մէթալիք	»	205-
Պէշլիք	»	208-
Ալթըն	»	126-20
Պօզըր	»	615-
Գայմէ	»	915-
Ինկիլիզ լիրասը		110-20
Ֆրանսըզ ալթունու		87-26
Ֆօլ		90- 5
Գրիմէ ալթունու		51-20
Գավրօն գայմէսի		8-67

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻԵԱԶ ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԱՅԵԱՆ